

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Första Kammaren.

N:o 34.

Lördagen den 7 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr talmannen tillkännagaf, att hans excellens friherre *Bildt* skriftligen anmält sig vara af illamående hindrad bevista dagens sammanträde.

Justerades protokollen för den 30 sistlidne april.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets memorial och utlåtanden n:is 69—71, bevillningsutskottets betänkande n:o 10 och Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12.

Fortsattes föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 9, angående tullbevillningen.

Punkten 19.

Herr Almström: Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag, som upptager en tull af 10 procent på elektricitetsmätare, och ber att få påminna, att denna artikel nu drager 15 procent. Tullkomitén har ansett, att en tull af 10 procent bör äsättas åtskilliga instrument, på hvilka det möter svårighet att bestämma den efter vikt. Elektricitetsmätare är ett af dessa. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

*Tull å
elektricitets-
mätare.*

Herr Almgren, Oscar: Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Dessa elektricitetsmätare äro afsedda för rent praktiska behof och tillverkas ej inom landet; och ingen utsigt fins att det framdeles kommer att ske.

Herr Reuterswärd: Jag föreställer mig, att då den förste ärade talaren ej ställt sina anspråk högre än bifall till Kongl. Maj:ts förslag i detta afseende, och synnerligast då detta är en nedsättning med 5 procent af nu gällande tull, man icke kan begära mer åtminstone från vår sida.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts förslag i detta ämne; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 20—22.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Tull å fyr-
apparater.*

Punkten 23.

Herr Almström: Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag, som upptager en tull af 10 procent, och ber att få påminna, att nu gällande tull utgår dels med 15 procent af värdet, dels, när det kan utrönas, med tullsatsen på det ämne, af hvilket varan hufvudsakligen består.

Herr Wærn: Den beskattning, som här uppkommer, tynger egentligen kommunerna. Den fördyrar visserligen äfven statens fyrapparater, men staten får igen det i tullen. De kommuner deremot, som hålla sådana apparater, få dem fördyrade. Och då jag ej anser det vara skäl att med onödiga kostnader belasta dem, anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Reuterswärd: Den siste talaren har anmärkt, att kommuner få bekosta dessa apparater, och jag anser, att kommunerna ha bättre förmåga att betala denna obetydliga tull än hvad enskilda personer ha. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets i föreliggande punkt gjorda hemställan och vidare på antagande af det utaf Kongl. Maj:t i ämnet framställda förslag; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 24.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 25.

*Tull å gas-
och vatten-
mätare.*

Herr Almström: Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag om en tull af 10 procent af varuvärdet på denna artikel.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt endast yrkats, att kammaren skulle antaga Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 26.

Mom. a).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. b).

Herr Almström: Jag ber att i dessa punkter b) och c) få yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit och till den reservation, som Första Kammarens samtliga ledamöter i bevillningsutskottet afgifvit. Den upptager på oslipade och ofolierade glas en tull af 7 öre för mindre och 10 öre för större dimensioner öfver $\frac{1}{2}$ qv.-m. yta, samt för ofolierade, mattslipade eller slipade och polerade glas 20 öre för mindre samt 30 öre för de större, likasom slutligen 30 öre för de folierade af mindre och 50 öre för de folierade af större dimensioner.

*Tull å
fönster- och
spegelglas,
oslipade
m. m.*

Herr talmannen: Jag ber att få fästa talarens uppmärksamhet på, att endast momentet b) nu är föredraget.

Herr Almström: I den nu föredragna punkten b) yrkar jag afslag å utskottets förslag och bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr Almgren, Oscar: Jag skall be att få yrka bifall till hvad utskottet föreslagit. Den af utskottet föreslagna tullen af 7 öre utgör redan för närvarande såväl för mindre som för större dimensioner 30 procent af varans värde. Skulle den nu komma att höjas till 10 öre, blir det en tull på 45 procent. Det ligger i öppen dag, att en så hög tull ovilkorligen skall verka tyngande på byggnadsverksamheten. Det blir en beskattning af fönster, som vi hittills icke känt till i vårt land. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner gjordes, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande moment hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

*Tull å
fönster- och
spegelglas,
slipade m. m.*

Mom. c).

Herr Almström: Jag ber att i dessa punkter få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, nemligen i de två första punkterna: 20 öre i stället för 15 öre och 30 öre i stället för 25 öre samt i de två senare punkterna: 30 öre i stället för 25 öre och 50 öre i stället för 40 öre.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande moment endast yrkats antagande af hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. d).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 27.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Tull å
handskar.*

Punkten 28.

Herr Wærn: Kollegierna, der också generaltulldirektören satt, anmärkte särskildt vid artikeln handskar den stora fara för smuggling, om tullen sattes så hög som till 6 kronor, och föreslogo derfor 3 kronor. Under diskussionen i går angående band af sidenväfnad anmärkte en talare, som icke ansåg att faran för smuggling vore så stor, att smuggling kunde ske lika väl vid lägre som högre tull. Jag har icke drifvit någon smugglingsaffär, men är nog gammal affärsman för att förstå, att det är omöjligt att inrätta en sådan affär utan ganska betydligt kapital och mycket stor risk samt afven icke utan att man garanterar ersättning åt det folk, som dervid sysselsättes, för de straff och den skada, som kunna personligen drabba dem, om smugglingen upptäcket. För att lemna ränta å detta kapital och betäcka alla dessa kostnader samt dessutom lemna ett afsevärdt öfverskott, måste den vinst, som genom smugglingen kan erhållas, vara ganska stor, och den blir naturligtvis större, ju högre tullen är. Är tullen ej högre än att den vinst, som kan erhållas, är obetydlig, så blir ingen smuggling såsom affär af, men är tullen så hög, att en mycket stor vinst genom smugglingen kan erhållas, så blir frestelsen dertill för samvetslöse affärsmän oemotståndlig och större i den mån smugglingen med lätthet kan ske, således i all synnerhet beträffande en så lätt smugglad artikel som handskar. Jag skall gifva herrarne ett exempel från norska gränsen, huru omöjligt det är att förekomma smuggling. Dalslands kanal utmynnar, som herrarne veta, i sjön Stora Lee, som är 8 mil lång.

En ganska betydlig och bred vik af denna sjö går in i Norge. Den kommer der så tätt intill en kanal, som från Fredrikshald går norrut, att innan Dalslands jernväg var färdig, infördes allt timmer från Sverige till de stora sågverken vid Fredrikshald på den vägen. När nu den norska kanalen är så nära den svenska, och de svenska tullmyndigheterna ej kunna utöfva ringaste kontroll öfver hvad som sker vid den inom Norge belägna delen af nämnda sjö, är det ofantligt lätt att smuggla, och de svenska myndigheterna kunna icke vidtaga någon åtgärd deremot. Inläggas handskarne i packar af juteväf, lika dem som vid de talrika fabrikerna vid Dalslands kanal begagnas för afsändning af trämassa, så blir det hardt när omöjligt att, äfven sedan de inkommit i Sverige, urskilja och lägga beslag på dem. Detta är endast på ett ställe af gränsen. Att all håg till smuggling nu skulle vara borta, vederlägges bäst deraf, att man i förra veckan fick i tidningarna läsa om en storartad smuggling från bränvinscisterner under offentlig kontroll här i Stockholm. Jag vet nog, huru kammarens beslut i denna fråga kommer att utfalla, men vill icke på mitt samvete hafva att bidraga till den depravation hos folket, det förakt för lag och de frestelser till ännu större brott, som smuggling medför.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Herr Almström: Jag skall be att få påminna derom, att före franska traktaten utgjorde tullen på denna artikel 3 rdr per skålpund, d. v. s. 7 kronor 6 öre per kilogram. Den nu föreslagna tullen 6 kronor kommer att enligt tullkomiténs utredning höja priset på manshandskar med 15 å 16 öre och på fruntimmershandskar med 10 öre parat. En tillverkning af handskar, till värde af 520,000 kronor, eger rum i landet, och man kan med temligen stor säkerhet antaga, att de handskar, som importeras, till största delen utgöras af de finare slagen. Värdet på sådana handskar belöpa sig per kilogram från 108 till 120 kronor. Den föreslagna tullen skulle således icke utgöra mer än 4 å 5 procent.

Den siste ärade talaren har framhållit faran för smuggling. Ja, jag medgifver, att nog kan denna artikel insmugglas, men någon smuggling i större skala deraf än af andra artiklar torde knappast vara att befara. Äfven den tull han föreslagit, eller 3 kronor, utesluter icke möjligheten af smuggling. Jag vill påpeka, att från den sidan, som önskar tullfrihet, eller så låga tullar som möjligt, anför man ofta, när icke något annat skäl finnes, faran för smuggling såsom mycket talande. Jag anser dock, att man ej behöfver tillmäta den så stor betydelse som de med oss oliktankande framhålla.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Klinckowström: Det är i allmänhet tre gamla käpphastar eller krakar, på hvilka frihandlarne gerna rida upp, när de skola föra krig med tullskyddsvännerna. Den ena heter smuggling, den andra heter stabilitet i tulltaxan och den tredje hette franska traktaten, men sedan denna traktat lyckligtvis tilländalupit,

*Tull å
handskar.*
(Forts.)

vill man åtminstone uppkalla spöket deraf, såsom en illuster talare i går afton bjöd till att göra. Hvad den jämförelse beträffar, som den förste talaren gjorde mellan det olyckliga förhållandet med bränvin på lager här i Stockholm och smuggling på norska gränsen, kan jag för min del icke finna någon jämförelse dem emellan. Litet hvar, som följt med hvad tidningarna berättat om den olyckliga bränvinsaffären, finner, att det var ren stöld och icke något annat, och att detta omöjligen kan jämföras med vanlig smuggling. För öfrigt, skola vi icke kunna sätta tillräcklig tull för arbetets skydd på en hop lyxvaror, därför att man befarar smuggling, så skulle vi snart sagdt icke få sätta några tullar alls på dessa öfverflödsvaror. Det fins ett mycket verksammare sätt mot smuggling, mine herrar, och det vore att lagstifta mycket högre straff derpå, än som för närvarande finnes åsatt. Hvad denna titel *handskar* beträffar, har jag mycket sysselsatt mig dermed jemte öfriga lyxartiklar i den detaljerade motion, som jag för många år sedan aflemnade till Riksdagen, och deri jag gjorde mig mycken möda att både väga och räkna förhållandena mellan värdet och tullen på en stor mängd öfverflödsartiklar, hvaribland äfven förekommo handskar. Såsom en talare här midt emot näst före mig mycket riktigt upplyst, blir det en obetydlig tull — när man räknar per par — om vi nu öka tullen från hvad den är, nemligen 1 krona 80 öre, som verkligen är en tull att skratta åt, till 6 kronor, hvilket på långt när icke är hvad som borde åsättas denna öfverflödiga lyxartikel. Vi finna nemligen, att i Finland är den högre, i Ryssland går den till nära 20 kronor per kilogram, i Spanien till 23 kronor per kilogram och i Nordamerikas fristater ända till 50 procent af varans värde. Under sådana förhållanden tycker jag, att det är mycket modest och bevisar mycket undseende för det svagare och vackrare könet att vi icke höja tullen mer än till 6 kronor; och jag får vördsamt anhålla om bifall till det af Första Kammarrens ledamöter åstadkomna förslag att bifalla Kongl. Maj:ts proposition om en tull af 6 kronor per kilogram för handskar.

Herr Cavalli: Äfven jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Den föreslagna tullsatsen belöper sig till 5 $\frac{1}{2}$ procent af värdet för manshandskar och 5 procent af värdet för fruntimmershandskar. Jag undrar just, om dessa siffror erbjuda så stora lockelser till smuggling för den, som eljest icke har lust därför.

Den förste talaren lemnade en ganska intressant redogörelse för smuggeriets historia och hvad dermed sammanhänger, men han slutade sitt anförande med att förklara, att det vore omöjligt förhindra smuggling. Jag undrar, om han icke med hvad han sade ådagalade just hvad jag påstod i går, då jag yttrade, att båda tullsatserna, så väl den högre som den lägre, äro af beskaffenhet att förleda till smuggling den, som i öfrigt icke derifrån hindras af sitt samvete. Jag har icke funnit mig öfvertygad af hvad han sade, utan jag har tvärtom deruti funnit ytterligare stöd för min uppfattning.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Almgren, Oscar: Den förste ärade talaren angaf, att den förhöjda tullen på handskar icke skulle komma att utgöra mer än 10 à 15 öre för paret och stödde sig dervid på den omständigheten, att importen skulle bestå nästan uteslutande af finare slag. Men jag vågar bestrida detta. Det importeraras äfven mycket stora partier af billigare handskar för den anspråkslösare befolkningen, och der ställer sig faktiskt förhållandet annorlunda. Der går det icke några 60 par per kilogram såsom i afseende på de superfina s. k. franska handskarne. — Det är en annan orimlighet, hvarpå jag vill fästa uppmärksamheten. Man föreslår en förhöjd tull af 65 öre per kilogram på råvaran till handskar, men samtidigt höjer man tullen för det färdiga fabrikatet ända till 6 kronor per kilogram, alltså en premie från 65 öre till 6 kronor för den inhemska arbetslönen, hvilken icke går på långt när upp till ett belopp, som står i förhållande till denna stora skillnad. Det är den omständigheten, som jag äfven velat påpeka.

Jag yrkar bifall till den af ledamöter från Andra Kammaren afgifna reservation.

Herr Almström: Den förmodan jag uttalade, att det var endast finare slag af handskar, som utgör största delen af importen, stödde jag på den utredning, som blifvit gjord af tullkomitén. Jag har sedermera fått bekräftelse derpå af kommerskollegiets statistik rörande 1890 års handel och sjöfart. Deraf inhemtats, att år 1890 infördes 10,000 kilogram handskar med ett tullvärde af 746,000 kronor, hvilket gör 74 kronor per kilogram. Om äfven en del af dessa importerade handskar är billigare vara, så framgår dock häraf, att största delen utgöres af finare sorter. Jag har begärt ordet för att mot herr Almgren få uttala detta och anhåller fortfarande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wærn: Jag vill icke förlänga diskussionen genom att tala mera om denna artikel eller möjligheten af lurendrejeri, men anser mig skyldig både mig sjelf och mina meningsfränder att tillbakavisa det yttrande, hvilket fälles af den talare, som efter mig hade ordet, då han sade, att smuggling endast skulle vara en förevändning, hvarmed frihandlarne komma fram, då vi vilja hafva låga tullar. Jag vill då svara honom, att det icke var min åsigt, som jag anförde och på hvilken jag grundade mitt yrkande, utan det var den, som uttalats af de båda embetsverken generaltullstyrelsen och kommerskollegiet, hvilkas alla ledamöter voro protektionister utom jag. Jag frågar herrarne: är det skickligt att komma fram med sådana insinuationer, att man icke skulle mena hvad man säger?

Herr Lundin: Jag kan icke finna, att denna fråga gäller annat än en lyxartikel, nemligen finare handskar, af hvilka det går en ofantligt stor mängd par per kilogram, hvadan tullen här icke kan anses spela någon roll.

*Tull å
handskar.*
(Forts.)

Jag intager i detta afseende samma ståndpunkt, som jag hade i går afton, och yrkar värdsamt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i fråga om den nu föredragna punkten yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock, af herr *Wærn*, att tullsatsen å handskar, alla slag, skulle bestämmas till 3 kronor per kilogram.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen å bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Tull å hattar.

Punkten 29.

Herr Lithander: I denna punkt anhåller jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag och på samma gång upplysa, att mot utskottets förslag hafva alla Första Kammarens ledamöter i bevillningsutskottet reserverat sig, ehuru det, antagligen i följd af något förbiseende, endast blifvit antecknad tre reservanter. Utskottet yttrar här i sitt betänkande: »Mot hvad Kongl. Maj:t i fråga om artikeln *hattar* föreslagit har utskottet icke funnit något annat att erinra, än att den föreslagna tullsatsen under rubriken 198, för så vidt den afser *med blommor, plymer eller spetsar monterade fruntimmershattar*, måste anses allt för låg i förhållande till varuvärdet. Utskottet är af den mening, att å dylika hattar skäpligen bör sättas en tull af 4 kronor per stycke. Med erinran att den nu förordade ändringen jemväl påkallar en i vissa delar ändrad redaktion af taxeförslagets bestämmelser rörande artikeln *hattar* i sin helhet, får utskottet alltså hemställa» etc. Oaktadt utskottet således förklarar sig icke hafva något att erinra mot Kongl. Maj:ts förslag, har dock utskottet på två slag af hattar satt helt andra tullsatser än hvad Kongl. Maj:t föreslagit, nemligen på hattar försedda med foder etc. har utskottet föreslagit 60 öre emot de af Kongl. Maj:t föreslagna 75 öre, och på hattar utan dessa beståndsdelar 40 öre, då Kongl. Maj:ts förslag innehåller 50 öre. Det är rätt anmärkningsvärdt, att utskottet sålunda och utan att angifva det ringaste skäl därför föreslår dylika förändringar uti de af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatser. Det lilla skydd, Kongl. Maj:t föreslagit till fromma för den inhemska hattfabrikationen, synes mig fullkomligt berättigadt. Denna fabrikation är hos oss ännu temligen ny, men ingenting bör kunna hindra dess utveckling till större betydighet, så framt icke den svenska marknaden blir öfverfull med importerade varor af detta slag. För hvar och en, som gjort sig reda för huru denna fabrikation står hos oss, bör det vara noggsamt bekant att för igångsättande af de hattfabriker som finnas i Sverige och för fabrikatets förande i marknaden hafva stora uppoffringar varit af nöden. Utan att tala om stora kostnader för uppförande af byggnader och för inköp af dyrbara maskiner, vill

jag erinra om huruledes alla arbetare, hvilka i början sysselsattes inom denna fabrikation, måst införskrifvas från utlandet för att inlära de svenske arbetarne. Gifvet är ju, att under de första åren har ett förstklassigt fabrikat icke kunnat ernås, utan det har till en början naturligtvis blifvit utskott som måst säljas till enormt billigt pris. Derjemte är det för en ny industrigren icke lätt att föra ut sitt fabrikat i marknaden och der täfla med förut bekanta och välkända importerade fabrikat. Jag känner speciellt, att en stor hattfabrik i Sverige har för att få en dylik fabrikation i gång och därför vinna marknad nödgats offra flera hundra tusen kronor. Under sådana förhållanden synes det mig ganska billigt att man, sedan en sådan fabrikation kommit i gång i vårt land, söker att bibehålla den, och det är ju icke något stort kraf man framställer, då man blott begär ett skydd af 50 och 75 öre för i Sverige fabricerade hattar.

Tull å hattar.
(Forts.)

Jag yrkar, som sagdt, bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Barnekow: Här föreligger ett missförstånd af den siste talaren, då han yrkade bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Sannolikt kommer det sig deraf, att reservationen innehöll yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Förhållandet var emellertid, att Första Kammarrens ledamöter yrkade bifall till utskottets förslag med den skilnad, att i de båda sista punkterna, der uttkottet föreslår: »hattar försedda med foder» etc. »1 st. 60 öre» och: »utan något af dessa tillbehör 1 st. 40 öre», föreslår Första Kammarrens ledamöter på det första stället 75 öre och på det senare 50 öre.

Herr Wærn: I de fall, då jag har anledning att föra konsumenternas talan, gör jag det, och med synnerlig förkärlek då det gäller nödvändighetsartiklar, hvartill hattar äro att räknas. Nu är frågan, om de i Sverige uppkomna hattfabriker behöfva annat skydd än de redan hafva. Ja, man måste då undersöka deras vilkor. Jag tror, att den lemnade utredningen är fullt tydlig. Då tullkomitén förordade tull på hattar, upplystes det att år 1885 utgjorde införseln 676,000 och 1888 icke fullt 356,000 st. men komitén tillstyrkte dock tull, emedan tillverkningsvärdet 1888 visade en minskning från 1887 af nära 200,000 kr. När embetsverken senare behandlade frågan, upplystes deremot af senare statistik, att denna minskning endast var tillfällig, ty år 1889 var tillverkningsvärdet 941,000 och 1890 1,060,000 kr. Tillverkningen tilltager således med en svindlande fart, då deremot liktidigt införseln har aftagit, ty denna var 1888 353,000 och 1890 349,000 st.

Utförseln har tilltagit från 68,000 st. år 1888 till 99,000 år 1890, och när hattfabrikerna kunna täfla med våra grannar, måtte de också kunna täfla inom Sverige.

Att nu lägga tull på någonting, som hvar och en måste hafva — alla människor äfven de fattigaste måste hafva någon hufvudbonad — att pålägga denna hufvudbetäckning en skatt till förmån för en industri, som visar sig gå hastigt framåt och som arbetar under så utomordentligt goda vilkor som vår svenska hattfabrika-

Tull å hattar. tion, finner jag origtigt, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Forts.)

Herr Almström: Jag vill blott påpeka, att under n:is 200 och 201 i Kongl. Maj:ts förslag till tulltaxa förekomma icke blott billigare af yllefilt tillverkade hattar, utan äfven sådana som tillverkas af hår.

Tillverkningen af dessa finare och dyrbarare hattar är icke gammal i vårt land. Deras värde är betydligt högre än det på vanliga hattar, och man har därför begärt särskilda högre tullsatser för dessa. Men i likhet med många andra artiklar, der man skulle önskat olika tullsatser på olika fabrikat, har det mött motstånd från tullmyndigheternas sida, enär det skulle möta svårighet att vid förtullningen skilja mellan de olika sorterna. Dermed har man fått nöja sig och till följd deraf sätta samma tullsats på varor af olika värde, dem man önskat få belagda med olika tullsatser. Mot den siste talarens invändning, att införseln af hattar är i aftagande, vill jag påpeka, att den år 1889 utgjorde 337,000 kr. och 1890 349,000 kr. Detta är en ökning i importen af 12,000 kr. för sagda år. För fem sex år sedan var dock införseln större.

Herr Lithander: Då jag i mitt yrkande icke inbegrep fruntimmershattar, anhåller jag att få instämma med friherre Barnekow i det af honom framställda yrkande.

Friherre Barnekow: Jag vill icke upptaga kammarens tid mycket i striden mellan frihandeln och protektionism, men det är något, som jag måste bemöta, och det är den uppfattning på frihandelsidan, att när importen minskas och exporten ökas, då kan man sätta ned tullskyddet. Jag kan icke fatta detta, ty tvärtom, det förhållandet bevisar just att tullsatsen har gjort den nytta man åsyftat. Vi vilja hindra importen, och faran för oss, om tullarne äro för höga, är att icke få någon export. Men när importen minskas och exporten ökas, visar det att vi hafva träffat rätta siffror.

Angående den lilla artikeln album säga frihandlarna: »vi vilja hafva nedsatt denna tullsats, som är oskäligt hög». Men dervid fästa de sig blott vid varans pris utan ringaste afseende vid huru det verkar i nationalekonomiskt hänseende. Huru verkar nu artikeln album i sådant hänseende? Jo så, att när jag bibehåller den höga tullen, har staten, oakadt importen minskas, större inkomst. Det är ju en fördel för staten. Hvad inträffar vidare? Jo, i stället för att vi köpa denna vara från utlandet för 163,000 kr., så köpa vi nu blott för 88,000 kr. — skilnaden mellan dessa båda siffror är vinsten för landet, vi slippa skicka dessa penningar till utlandet. När en tullsats verkar så, är det väl icke skäl att nedsätta den.

Jag har blott velat göra denna gensaga emot en dylik uppfattning, ty vår åsigt är, att om vi kunna få blott samma inkomster till staten, minskad import och ökad export, måtte det väl vara anledning till tullsatsens bibehållande.

Herr Almgren, Oscar: Jag ber att få bemöta den siste ärade talarens yttrande, särskildt beträffande det exempel, han framdrog, nemligen album, såsom bevis på att en högre tull skulle vara välgörande och nyttig i dubbelt afseende. Jag tror, att anledningen, hvarför importen af album så väsentligen minskats på senare tiden, är, icke att de utgöra föremål för en ökad tillverkning inom landet, utan att modet med fotografier är på upphällningen.

Tull å hattar.
(Forts.)

Friherre Barnekow: Det är mycket orätt att disputeras i denna fråga. Särskildt jag borde allra minst göra det, som har erfarenhet af, huru litet man vinner dermed. Jag må anföra, såsom protektionist, de allra bestämdaste saker, så säger man alltid från frihandelssidan, att det är icke tullen som gör det, utan något annat. Jag har nyss visat, att i och med det, att tullsatserna på album infördes, har importen fallit och exporten stigit. Genast kommer en frihandlare och säger: det har icke vållats af tullarne, utan deraf att man mindre begagnar album. Om jag nu visar, att med tullen på t. ex. hattar har importen fallit och exporten stigit, så säga frihandlarna: det är icke tullen som gjort detta, utan det är, att nu begagnar man mössor i stället för hattar o. s. v. En verklig frihandlare erkänner aldrig nyttan af någon tullsats.

Herr Almström: Herr Almgren säger, att den minskade importen af album beror derpå, att man nu icke begagnar dem i så stor mängd som förr. Det kan man säga, men det lär vara ganska svårt att bevisa. Det är ett faktum, att importen sjunkit till hälften, under det att bokbinderirörelsen, för hvilken tillverkning af album är en artikel af viss vikt, har ökats så, att, då tillverkningsvärdet 1887 utgjorde 657,000 kronor, det 1890 uppgick till 1,018,000 kronor. Jag tror att denna ökning är ett tillräckligt bevis på, att den tull, som blifvit satt icke blott på album, utan äfven på andra artiklar, som falla inom denna handtering, har haft åsyftad verkan, den att inom landet bereda ökad arbets-tillfälle för utöfvarne af handteringen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels ock, af friherre *Barnekow*, bifall till utskottets hemställan med den ändring i afseende på de två sista i punkten föreslagna tullsatserna, att dessa höjdes från 60 öre och 40 öre till respektive 75 öre och 50 öre.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af friherre *Barnekow*'s förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 30—32.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Tull
å sulläder
m. m.

Punkten 33.

Herr Wærn: Sulläder har varit underkastadt mycket täta förändringar, och efter en ganska hård strid 1885 blef den nuvarande tullsatsen fastställd. Sedan dess har importens ökning upphört. Våra fabriker ha fått det skydd, de då begärde; och det har haft den verkan, som det åsyftades hafva, att stäfja den ökade importen. 1885 förhöjdes tullen med 9 öre, nu vill man hafva en ytterligare förhöjning af 16 öre, och det på ett material, som är det allra nödvändigaste, och hvars fördyrande måste föranleda, att många blifva mer eller mindre utan eller få gå med dåliga skodon, i stället för att skaffa sig nya. Kan detta vara rätt? Hvarför kunna icke våra läderfabriker tillverka sulläder lika billigt, som andra? Det beror derpå, att de alls icke vilja använda den nya metoden, den s. k. snabbgarfningen. Man har skylt mycket på hemlocksbarken; den innehåller dock icke mera garfämne än granbark, och skälet, hvarför sulläder kan göras billigare och har gjorts billigare i utlandet, än i Sverige, är det, att man utomlands använder garfämnesextrakt i stället för att slå barken på huden, och undviker den långa tid, som erfordras, för att den fasta barken skall upplösas först, för att gå in i huden sedan. Genom att upplösa den särskildt för sig kan man sedan göra garfningen mycket snabbare och lädret blir icke derigenom sämre. Ökning af den nuvarande tullen är således endast en uppmuntran för läderfabrikanterna att ej slå in på den väg, som följes i andra länder, hvilkas läder är billigare och dock lika godt, om icke bättre än det svenska. Hvar och en, som sysselsatt sig med kemiska processer, bör dock kunna förstå att, om man vill behandla ett råämne med ett kemiskt ämne, som innehålles i ett annat råämne, det är bättre att först utdraga det kemiska ämnet ur sin råvara och sedan använda det, än att lägga båda råämnena tillsammans och afvakta tiden, då det kemiska ämnet — här garfämnet — hunnit att utsöndras ur sitt råämne — här barken — för att sedan intränga i eller upplösa det andra råämnet — här huden. Men våra fabrikanter vilja ej göra det. De anse förmodligen, att det fordrar förändringar i fabrikationssättet, som de ej äro vana med; därför göra de det icke, utan försöka i stället att få förhöjd tull, för att på det sättet skydda sig mot all konkurrens, och kunna sitta i godan ro med den gamla metoden. För min del kan jag icke anse detta uppmuntransvärdt, helst när det gäller en så nödvändig artikel som denna, hvarför jag yrkar bifall till utskottsledamöternas från Andra Kammaren reservation.

Herr Almström: Före 1857 utgick tullen på sulläder med $37\frac{1}{2}$ öre per skålpund, d. v. s. $88\frac{3}{10}$ öre per kilogram; den nedsattes 1857 till 55 öre och sedermera, i sammanhang med den franska traktaten, först till 35 öre, sedan ytterligare till 23 öre och slutligen 1875 till 14 öre. Å läder »andra slag» utgick tullen 1850 med 1,48 à 1,76, 1860 med 94 öre och har under de sista årtiondena varit satt till 47 öre, allt per kilogram. Den svenska garfveritill-

verkningen sysselsatte 1874 2,009 arbetare och lemnade en produkt af 8,357,000 kronors värde. 1888 var produktionen 4,957,000 kronor, samt arbetarnes antal 1,689. Införseln belöpte sig 1861 till ett värde af 747,863 kronor, 1874 till 3,715,066 kronor och 1888 till 7,441,846 kronor. Under det tillverkningsvärdet vid de i kommerskollegii statistik upptagna fabriker under åren 1874—1888 stigit med omkring 25 procent och arbetareantalet vid dem ökats med en tredjedel, har lädertillverkningen nedgått med en tredjedel och arbetarnes antal äfven minskats. Ser jag särskildt på sullädertillverkningen, så ställer sig denna ännu ofördelaktigare, i det den 1861 uppgick till 2,751,819 kronor, 1874 till 3,552,171 kronor och år 1888 endast till 1,008,231 kronor. Importen af sulläder, som 1861 hade ett värde af 502,230 kronor och 1870 af 522,242 kronor, steg deremot 1875 till 2,409,972 kronor och 1888 till 4,229,530 kronor. Jag tror, att dessa siffror värtaligt ådagalägga hvar det leder, om man behandlar en näring så som denna för att, som det uppgifvits, skaffa andra näringar bättre vilkor. Denna handtering anses dock i andra länder såsom en bland de viktigaste och är i de flesta europeiska stater, med undantag af England, Belgien och Norge, skyddad genom högre tullsatser än den här gällande. Den är vigtig icke blott därför, att sulläder är en stor förnödenhetsvara, utan äfven därför, att i åkerbrukande länder denna näring bereder åkerbrukarne tillfälle att utan mellanhänder och till högre pris få afsättning för sina ladugårdsprodukter af hudar och skinn. Detta bör för närvarande särskildt beaktas i Sverige, sedan exporten af lefvande kreatur blifvit afstängd eller förminskad och synes vara på väg att förbytas till utförsel af kött.

Det har sagts, att anledningen till det tryckta läge, i hvilket denna handtering befinner sig, ej skulle vara att söka i den ringa tullen, utan i de dåliga metoder, som användes af garfveriidkarne och dessas liknöjdhet eller oförmåga att tillegna sig nya och bättre arbetssätt. Den siste ärade talaren var så god att lemna dem ett recept, huru de skulle drifva sin handtering. Det är med sådana lättvindiga recept, som motståndarne till tullarne stundom lyckats ingifva föreställningar, hvilka varit allt annat än gagneliga för yrkena. Det går så lätt för en i ett yrke okunnig person att med stöd af hvad han läst eller hört säga, att om den och den metoden begagnas, så skolen I kunna konkurrera med andra länder, men i praktiken ställer det sig på annat sätt.

Inom detta yrke finnes dessutom ännu kvar en tillverkning af ypperlig beskaffenhet, som bedrifves i 2 å 3 fabriker i landet. Varan blir dock relativt dyr och har därför en begränsad afsättning, men tillverkningen deraf har dock, oaktadt tullnedsättningen, åtminstone kunnat fortleva, om ock med obetydlig förtjenst. Den stora tillverkningen af billigare artiklar har deremot dukat under i kampen, och äfven om det skulle ligga någon sanning i hvad den siste talaren nämnde, att det är brist på initiativ och yrkeskicklighet, som vållat, att den gått under, så vill jag hemställa till honom och alla, som vilja rättvist bedöma saken, om man billigtvis kan begära, att kapital, tid och arbete skola offras på

*Tull
å sulläder
m. m.
(Forts.)*

*Tull
å sulläder
m. m.
(Forts.)*

företag, för hvilka efter allt hvad man kan se det icke finnes någon utsigt till framgång. Detta har här vid lag varit fallet, den utländska konkurrensen har varit öfvermäktig.

Den tull, som nu föreslås, har ingen inverkan på de bästa sulläderslagen. Dessa kosta något öfver 3 kronor per kilogram, då amerikanskt läder kan importeras till 1,50 å 2 kronor. Men den skulle komma de garverier, hvilka tillverka de vanliga billigare slagen, som hafva den största afsättningen, till stort gagn.

Den siste ärade talaren påpekade, att läder var en nödvändighetsvara, som det var orätt att fördyra för den fattigare befolkningen. Äfven inom utskottet har vid behandlingen af denna fråga sagts, att det var orimligt och omenskligt att lägga högre tull på en vara, som är föremål för så stor förbrukning, men detsamma har sagts om andra varor, hvilka rimligtvis dock icke kunna anses såsom annat än lyxföremål. Hvad ifrågavarande artikel angår, så tror jag att det blir svårt att uträkna, huru mycket ett par skodon skulle fördyras genom den föreslagna förhöjningen. Men deremot vågar jag påstå, att genom att ej lemna tillräckliga skyddstullar för våra näringar, tages brödet från munnen på våra egna arbetare och lemnas till utländingen.

Det har, då spanmålstillarne förevaro, af en talare på göteborgsbanken förebråts oss, att vi genom dessa tullar försvårade villkoren för den arbetande klassen. Samma förebråelse har vid flera tillfällen offentligt och enskildt rigtats mot oss protektionistiska industriidkare. Jag skall med anledning af detta bedja att till herrarnes vetskap få bringa några förhållanden. År 1887 belöpte sig sammanlagda tillverkningen vid svenska fabriker till 191 millioner kronor. Under åren 1888, 1889 och 1890 steg den till 269 millioner. Det är en ökning i tillverkningsvärde af 78 millioner, eller omkring 40 procent, en ökning, som ingen föregående period icke ens liknelsevis har ut uppvisa. När man dessutom vet, att i dessa uppgifter tillverkningsvärdena i regel upptagas lägre, än de i verkligheten äro, så finner man, att ökningen är högst betydlig. Af denna ökade tillverkningsiffra vågar jag påstå, att bortåt hälften utbetalats i ökade arbetskostnader. Under sagda år ökades ock arbetarnes antal i fabrikerne från i rundt tal 74,000 till 98,000, d. v. s. med 24,000 eller omkring 32 procent. Jag tror, att, om man väger den ökade kostnad, som arbetsklassen haft att utgifva till följd af spanmålstillarna med den ökning i arbetslöner, som inom industrien, landtbruket och handverkerierna kommit arbetsklassen i sin helhet till godo, så skall utgiften fullt ut vara betäckt. Nu kan man fråga hvarför högre tullar begäras, när tillverkningsvärdet under dessa år stigit så högt. Derpå vill jag svara, att, om också tillverkningsvärdet stigit högt, har ej vinsten varit motsvarande. Under dessa år har den ej varit högre, utan, jag vågar säga det, lägre än förut, detta i vissa fall i följd af högre arbetslöner, i andra af högre pris på bränsle och råmaterial. Jag skall också, då jag kommit in på detta ämne, begagna tillfället att, då så mycket klander uttalats mot vårt s. k. nya system, fråga dem, som så bittert och äfven

*Tull
å sulläder
m. m.
(Forts.)*

hänligt yttrat sig om detta, om de kunna uppvisa, att under någon föregående period så mycket tillfälle till arbetsförtjenst bereds åt svenska arbetare, och om ej detta utgör ett bevis derpå, att genom att lemna skydd åt den stora näringen landtbruket tillfälle till arbetsförtjenst bereds våra arbetare i andra yrken, på samma gång våra penningar stanna inom landet. Jag ber att få nämna detta, emedan den förebräelsen blifvit rigtad mot oss, att vi ej tänka på de fattigare klasserna. Jo, det hafva vi gjort, men vårt mål är att genom ökade arbetstillfällen och derigenom ökad arbetsförtjenst bereda landets alla barn tillfälle till utkomst och bergning. Det är endast på detta sätt som välstånd kan beredas dessa klasser, och erfarenheten har visat, att det ej kan ske utan att ett väl afvägdt skydd beredes det svenska arbetet emot den utländska konkurrensen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Cederberg: Den ärade talare, som nu slutade, begagnade uttrycket »lättvindighet» om något, som yttrades härifrån. Jag undrar, hvad man skall säga om de ord, han åtskilliga gånger under debatten upprepat, äfven nu senast. Han säger, att herrarnes system behållit de svenska penningarna inom Sveriges gränser. Mine herrar, hafva herrarne observerat de båda sista bankoutskottsutlåtandena i afseende på riksbankens styrelse och förvaltning, hafva herrarne möjligen observerat, huru dessa utlåtanden besannat detta tal. Har Sveriges riksbank, har landets penningställning i förhållande till utlandet blifvit bättre under de sista åren, sedan herrarnes system antogs, eller har den det icke? Jag tror icke, att jag behöfver besvara denna fråga, svaret är för herrarne lika väl bekant som för mig. Jag vill icke gå in längre på denna fråga. Jag tycker, att här hafva vi fakta, som bevisa, huruvida talet om lättvindighet, kan rigtas endast mot oss.

Herr Reuterswärd: Den siste värde talaren ville bevisa rigtigheten af den teori, han drifver, genom att hänvisa till riksbankens närvarande ställning och de upplysningar, som från bankoutskottet blifvit lemnade. Enligt hans mening leddes deraf tanken derhän, att det nya systemet hade försatt vårt lands penningställning i sämre tillstånd än förut. Jag frågar honom: huru tror han att landets ställning skulle hafva varit, om vi icke 1888 hade slagit in på det nya systemet? Min fullkomliga öfvertygelse är, att derest så ej skett, vårt land nu hade stått på branten af ekonomisk undergång.

Herr Wærn nämnde, att, om man satte tullen så hög, som här ifrågasattes, så blefve följderna, att fabrikanterna lade armarna i kors och gjorde ingenting för industriens utveckling. Med den erfarenhet, jag sjelf haft och har, hvilken är ganska vidsträckt, får jag säga att just i en handtering, som bär sig, är lusten stor att utvidga den, och benägenheten större att öka arbetslönerna. I en industri deremot, som balancerar mellan att lefva eller dö,

*Tull
å sulläder
m. m.
(Forta.)*

der är ingen företagsamhet och der blifver ej heller någon ökad arbetsförtjenst.

Jag såg, att en och annan ruskade på hufvudet, när herr Almström yttrade, att, sedan tullsystemet införts här i landet, det lemnat bröd åt ett ökad antal arbetare. Detta är en absolut sanning, om och så icke varit förhållandet här i staden, dit en mängd personer draga sig, hvilka sedan icke vilja lemna det trefliga Stockholm. Om här varit arbetsbrist, så kan jag upplysa om, att vi på landet haft brist på arbetare hela vintern, och hafva det ännu i denna stund. Dit vilja icke de, som dragit sig till hufvudstaden, vända åter, och därför bedömas förhållandena här olika med dem i andra trakter af landet. Men jag är öfvertygad att om detta system får orubbadt fortfara ett eller annat decennium eller lika länge som frihandelssystemet varat, så skall landets ställning blifva en helt annan än den var, när frihandlarne förlorade magten.

Herr statsrådet friherre von Essen: Den näst föregående talaren yttrade, att ett bevis på, att sedan tullar blifvit beslutna 1888 på vissa produkter, vårt finansiella system skulle hafva undergått en förändring till det sämre, förefunnes i riksbankens rapporter. Jag förmodar, att han funnit skälet till detta påstående deri, att riksbankens rapporter innehålla upplysning derom, att hvad som räknas till guldkassan och dylika valutor, så betydligt har nedgått från det år, då dessa tullar pålades, eller 1888. Om man ställer siffrorna mot hvarandra, är det ganska riktigt, att de gifva anledning till en sådan supposition. Jag ber om ursäkt, om jag något tager fel på siffrorna, men om jag minnes rätt, var det så, att resultatet salderade med en guldkassa och motsvarande valuta af omkring 34 millioner kronor vid 1888 års ingång, och nu skulle detta samma saldo vara endast 20 millioner kronor, och följaktligen är detta högst beklagliga förhållande synligt för hvar man, att guldkassan fallit med ej mindre än 14 millioner kronor. Men detta nakna faktum måste betraktas från olika håll. Förhållandet är, att under denna period har den utländska lånerörelsen betydligt minskats. Det är en väsentlig skilnad, om landet tillföres guld genom lån utifrån eller icke. Jag har här i min hand en uppgift i den vägen, som visar, att från år 1880 till år 1887 var den utländska upplåningen icke mindre än 6,300,000 kronor årligen, då åter från 1888 till 1890 densamma uppgick till omkring 4,900,000 kronor. Således har upplåningen under de sista åren varit mindre. Men det är dessutom att märka, att, med undantag af hvad, som upplånats för Gellivarabanan eller 7,200,000 kronor, och 300,000 kronor, som togos upp utomlands 1889 eller sålunda tillsammans 7,500,000 kronor, den sista upplåningen å 19,600,000 kronor i öfrigt upptagits här i landet under de senaste åren. Detta inverkar naturligen ganska väsentligt på guldkassans ställning, då man måste, såsom vi, betäcka annuiteterna till utlandet, uppgående för riksgäldskontoret och hypoteksbanken till ungefär 18 å 24 millioner kronor, med guld. Att nu betala dessa annuiteter med guld eller dess valutor och icke få föra in några penningar från den utländska

marknaden, det svider naturligen, medan det pågår, och försvårar naturligen statens ställning till utlandet. Men detta är icke tullsystemets fel, utan det är det finansiella systemets fel — eller förtjenst, det kommer deraf, att man ändrat upplåningssystemet. Jag tror, att det vore mycket önskligt att fortsätta med att taga upp sina lån inom landet och upphöra med att taga upp penningar från utlandet. Jag säger, att de årliga annuiteterna uppgå till omkring 18 à 24 millioner kronor. Vår skuld till utlandet är omkring 600 millioner kronor, d. v. s. att hypoteksbanken och riksgäldskontoret tillsammans äro skyldiga det beloppet. Det är icke sagdt, att dessa 600 millioner kronor nu för närvarande ligga helt och hållet i utländska händer, en del har naturligen blifvit förflyttad till svenska händer, så att annuiteter utgå äfven här till en mindre del. Vidare ber jag få tillägga, i afseende på tullsystemet, att tullarnes inverkan på sjelfva de finansiella förhållandena kan ju i sjelfva verket omöjligen beräknas, förrän några år efter deras påläggande. Hvad är det för stora tullsats, som skulle verka på finanssystemet? Jo, det är naturligen jordbrukstullarne. Men om man 1888 lägger på en spanmålstull, så skulle ju dermed åsyftas, att de spanmålsorter, som blifva skyddade, skulle komma att odlas i större grad inom landet. Men hvar och en, som har kännedom om landtbruk, vet, att man kastar icke om det på ett par år, utan dertill fordras flera år. En tryggare ställning och fördelaktigare pris, som jordbrukaren har att vänta för sin vara, kunna föranleda honom att förändra omloppstiden för sitt jordbruk. Förändringen måste gå så småningom. Effekten af en tullsats kan icke genast visa sig, det fordras dertill flera år. Meningen var ju, att tullsatserna skulle föranleda till, att man först skulle fylla sitt eget behof inom landet och slippa importera, och sedan så småningom kunna exportera, i hvilket fall man sluppe köpa med guld, hvad man behöfde, men i stället finge mottaga likvid i guld för hvad man exporterade. Det är mycket begärdt, att en sådan tull skulle kunna verka ögonblickligt på den finansiella ställningen, och jag påstår, att under de första åren kan den icke hafva något inflytande i ena eller andra afseendet. Det är, som sagdt, lånesystemet och annuiteterna, som hafva verkat, att guldkassan icke är af den betydighet nu, som den var 1888.

Friherre Barnekow: Jag skall endast be att i något hänseende få bemöta den talare, som talade om arbetarne. Tror den ärade talaren, att de hattar, som här i landet produceras, tillverkas af personer, som äta sina middagar på Hasselbacken, eller af personer, som endast hafva att klippa sina kuponger? Nej, så är icke fallet; utan det är arbetarne, som tillverka hattarne. Och när genom tullsats, flera hattar blifva tillverkade i landet, måste dermed flere arbetare sysselsättas. Tager jag en annan produkt, t. ex. krita, i fråga om hvilken, sedan tullen införts, importen minskats och exporten ökat, tron I då, mine herrar, att det är godsegaren, som går och bryter kritan. Nej, det är misstag. Det är arbetaren. Och således hafva genom tullsats flere arbetare fått arbete.

*Tull
å tullöder
m. m.
(Forts.)*

Jag skulle kunna anföra flera fall, men det nämnda må vara nog. Jag började såsom frihandlare, men ju mera jag läst, ju mera jag satt mig in i frågan, har jag kommit till det resultat, att jag tror, att ingen skall blifva så angelägen om tullskydd som arbetaren, ty det är just arbetet, som dermed blir skyddadt från utländsk konkurrens.

Herr Wærn: Jag begärde ordet med anledning af herr Almströms yttrande om de briljanta verkningarna af 1888 års tullförändring, men jag har nu ingenting att säga, ty herr Almström har blifvit så grundligt vederlagd af herr finansministern, att jag omöjligt kunnat göra det bättre. Herr finansministern utredde så väl, att man icke kunnat vänta några verkningar af det nya tullsystemet på dessa få år. Herr Almström deremot ansåg, att det försatt vårt land i vida bättre tillstånd, än det någonsin förut befunnit sig. Med afseende härå vill jag erinra om perioden 1871—1874. Jag tror att ställningen var vida bättre då än nu. För öfrigt är de olika näringarnes ställning till den grad beroende af konjunkturförhållandena, att sådana allmänna slutsatser, som att det är just *det*, som gjort det och det, äro fäfänga.

Herr Almström yttrade vidare, att arbetarnes antal vid våra verkstäder, sedan det nya tullsystemet införts, ökats med 24,000. Jag hemställer, huruvida han undersökt, huru mycket deraf kommer på exportindustrien, hvilken, långt ifrån att hafva nytta af tullsystemet, måste deraf haft skada.

Friherre Barnekow yttrade, att det icke vore de, som gå på Hasselbacken och äta middag, som göra hattarna. Ja, det är sant, och det har heller ingen påstått. Men, när man vill hafva billig tull för konsumenterna, är det icke för nämnda herrars skull, utan för de många tusen arbetare, som behöfva hattar och icke förfärdiga dem.

Herr statsrådet friherre von Essen: Den siste värde talaren ville försöka att ställa mig i motsats mot den talare, hvars påståenden han ville bestrida. Jag skall dock be att få ställa mig på dennes sida. Och när sparbankslagen förekommer till behandling — hvad det nya systemets tullsatser verkat, det må då bedömas — skall jag visa, hvilka förändringar inträdt i afseende på arbetsklassens insättningar i sparbankerna, och hvilka förändringar äro så betydliga, att de torde visa, att det icke varit brist på arbetsförtjenst de senare åren. Om man vill bedöma saken utan siffror, så måste man medgifva, att den talrika mängd arbetare, som 1887 öfver hela landet saknade arbetsförtjenst, var vida större än den, som sistförflutna vinter här i Stockholm saknade arbetsförtjenst. 1887 års och 1892 års arbetsbrist kunna icke jemföras, man må nu anse att tullen verkat härutinnan eller icke. Ätminstone på landsbygden är ställningen nu väsentligen olika mot förr. Min mening är den, att de högre prisen på landtmannaprodukter hafva verkat hos jordbrukaren en större tilltro till framtiden, så att han vågat företaga det ena eller andra att förbättra sitt jord-

bruk och göra kapitalnedlägg, hvaraf föranledts ökad arbetsförtjenst. Förut har han hyst missstro till framtiden. Och det är hoppet på framtiden, som stärker modet och gör, att man vågar företaga sådant, som för vårt land är nyttigt.

*Tull
å sulläder
m. m.
(Forts.)*

Jag vill icke taga tillbaka ett ord af hvad jag nyss sade och anser icke, att deri ligger en vederläggning af herr Almströms påstående. Med hvad jag yttrade har jag endast velat säga, att guld-kassans ställning i vårt land, enligt min mening, varit beroende af helt andra faktorer, ehuru jag visserligen icke vill förneka, att allmän välmåga och högre export kunna derpå öfva inverkan. Det har emellertid väsentligen varit lånesystemet, som verkat guld-kassans ställning. I afseende på upplåningen i utlandet skall jag be att få tillägga, att vi under de sista fyra åren derstädes icke upplånat mer än 7,500,000 kronor, och deribland äro de 7,200,000, som erfordrades för Luleå—Ofotenbanan, och som visserligen lånats utom landet, men genast liqviderats genom qvittning och således icke verkat vare sig gagneligt eller skadligt på guld-kassans ställning. Hela den summa, som för öfrigt under dessa år upplånats, har tagits inom landet.

Herr Cederberg: Mot den talare, som närmast efter mig hade ordet, ber jag att få erinra, att mitt påstående var icke, att betalningsbalansens försämrade ställning efter det nya systemets införande *försakats* af det nya systemet, utan mitt påstående var, att det nya systemet icke förmått *hindra*, att betalningsbalansen ställer sig ogynnsamt. För öfrigt tror jag mig kunna skilja mellan *post* och *propter*, och jag skulle önska, att andra kunde göra det samma.

Hvad från statsrådsbanken yttrats om upplåningen i utlandet, gäller endast *statens* upplåning. Och intill dess här förekommit en noggrann utredning om landets samtliga upplåning i utlandet, enskilda bankinrättningars såväl som statens, intill dess vill jag icke yttra mig om huruvida upplåningen i utlandet verkligen minskats eller icke. Vid bedömandet af denna fråga bör man för öfrigt tänka på icke endast sättet huru och stället hvar lånen upptagas, utan också hvar de obligationer, som upplagts än här, än der, befinna sig under den ena eller andra perioden. Om ett lån upptages här i landet, är det mycket riktigt att, *så länge* obligationerna befinna sig här, lånet är upptaget inom landet. Men i samma ögonblick obligationerna börja exporteras, är lånet till större eller mindre del förvandladt till ett utländskt lån. När utredning föreligger om huru stor del af vår obligationsskuld är placerad inom och huru stor del utom landet, då först kan man tala om, huruvida upplåningen skett inom eller utom landet.

Här har vidare talats om, att den s. k. handelsbalansen skulle hafva så mycket förbättrats, sedan det nya systemet infördes. Efter hvad jag tror, är det alldeles för tidigt att ännu derom yttra sig. Man kan enligt min mening icke tillförlitligt bedöma saken, förr än man har medeltalet för en lång följd af år. Så mycket kan jag säga, att för de år under det nya systemet, för hvilka handels-

*Tull
å sulläder
m. m.
(Forts.)*

balansen är för mig känd, har den stält sig *högre* än medeltalet för densamma under de 10 à 12 sista åren af frihandelsperioden.

Herr Reuterswård: Vi hafva nu att behandla rubriken *hudar och skinn*. Jag tager mig friheten att fästa uppmärksamheten derpå, att, efter hvad jag tror, denna artikel icke lämpar sig för att rifva upp himmel och jord, och att tala om det ena eller andra systemets förträfflighet eller skadlighet. Viljen I, mine herrar, att vi skola gifva oss in på den saken, kan jag försäkra er, att vi vid hvar enda punkt skola få tillbaka den gamla tullstriden från 1888 och få hålla på i veckotal med detta betänkande. Jag hemställer, om icke herrarne skulle kunna behålla sina finansiella kalkyler och beräkningar, hvar och en inom sitt parti, och låta oss hålla oss till dagordningen och behandla betänkandet punkt för punkt.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner gjordes, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den vid punkten afgifna reservation; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 34 och 35.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 36.

Mom. a).

*Tull å
instrument,
kirurgiska,
m. m.*

Herr Almström: Jag ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag medgifver, att det kan göras den anmärkningen, att man genom att åsätta den föreslagna tullsatsen fördyrar instrumenten för vetenskapsidkare. Men då frågan förekom inom tullkomitén, framhölls, att det just af vetenskapsmän uttalats, att det vore önskligt att få till stånd en instrumenttillverkning inom landet, på det att de måtte här kunna få utförda de nya konstruktioner, de önskade, äfvensom större reparationer verkställda. Af sådan anledning föreslog komitén den tullsats, som jemväl Kongl. Maj:t sedan föreslagit, och som utgör 10 procent af varans värde. Denna tullsats ställer sig — jag medgifver det — i fråga om vissa artiklar, såsom t. ex. finare kemiska vägar, ganska hög. Men införseln af så dyra instrument är mera sällan förekommande, och de skäl, som anförts i komitén till stöd för önskvärheten att inom landet få till stånd en instrumenttillverkning, torde kanske böra väga mer än den ökade kostnad, som vetenskapsmännen i ett och annat fall få vidkännas.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande moment endast yrkats antagande af Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b).

Herr Almström: Utskottet har föreslagit en uppflyttning af vissa instrument, *mikroskop* och *manometrar*, till näst föregående nummer och på denna yrkat tullfrihet. Kongl. Maj:t har på dem föreslagit en tullsats af 2 kronor per kilogram, och dertill anhåller jag om bifall.

*Tull å
instrument,
optiska, m. m.*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande det nu föredragna momentet endast blifvit yrkadt, af herr *Almström*, att kammaren skulle antaga hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af herr Almströms yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 37.

Herr Fränckel: Jag skall be att få yrka bifall till den af Första Kammarens ledamöter i afseende å jernvägsmateriel afgifna reservation, enligt hvilken, lika med Kongl. Maj:ts förslag, hemställts om en tullsats af 10 procent af sådan materiels värde. Jag kan icke se, att det i fråga om denna sak, hvilken redan är föremål för så stor tillverkning inom landet, och beträffande hvilken vi med våra små resurser hafva ganska svårt att konkurrera med utlandet, är skäl att frångå Kongl. Maj:ts förslag.

*Tull
å lokomotiv
m. m.*

Herr Wærn: Jag är ordförande i en jernvägsstyrelse och har såsom sådan köpt lokomotiv dels från England och dels i Sverige. Förra året, då en beställning skulle göras, fingo vi från England en uppgift, enligt hvilken priset å lokomotiv med 6- å 8,000 kronor öfversteg det pris, hvarför man här i landet kunde få sådana af lika storlek och godhet tillverkade. Således är det fullkomligt obehöfligt att lägga tull på lokomotiv. Våra svenska lokomotiv äro af utmärkt beskaffenhet och mycket billigare än de utländska. Det kan emellertid inträffa att nya uppfinningar ega rum i utlandet. I sådant fall skulle vi för att kunna få lägga oss till med dessa nödgas betala 10 procent af värdet i tull, hvil-

*Tull
å lokomotiv
m. m.
(Forts.)*

ket i fråga härom icke är en småsak. Derjemte måste det för vår svenska lokomotivtillverkning vara gagneligt, om från utlandet inkomma några nya uppfinningar. Då få våra tillverkare se dessa uppfinningar, få kännedom derom och kunna sedan tillämpa dem. Att nu pålägga en onödig tull af 10 procent kan endast försinka införandet af de förbättringar, som göras i utlandet, hvarför jag anhåller om tullfrihet å lokomotiv.

Herr Reuterswärd: Den siste värde talaren började med att nämna, att han var ordförande i en jernvägsstyrelse. Jag är också ordförande i styrelsen för ett jernvägsbolag. Den styrelsen och det bolaget hafva existerat i 27 år, och alla de lokomotiv, som af denna jernväg använts, hafva varit svenska lokomotiv, tagna från Munktells verkstad i Eskilstuna. Och jag kan försäkra er, mine herrar, att några bättre maskiner än dessa får man söka efter. När de behöft repareras, hafva vi haft den fördelen att kunna skicka dem till denna inhemska verkstad, der modeller finnas till de delar, som behöft göras nya eller repareras, och kostnaderna härför äro billiga. Och i längden hafva dessa lokomotiv varit oss mycket billigare, än om vi tagit dem utifrån. Följaktligen tror jag icke, att de skäl, som anförts af herr Wærn, fullt hålla streck. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Fränckel: Den näst siste talaren synes såsom skäl till att han icke ville hafva någon tull på lokomotiv anse, att han ansåg att man derigenom hindrades importera lokomotiv från utlandet, hvilken import vore önskvärd af det skäl, att vi här i landet icke voro i stånd att tillegna oss de förbättringar, som i utlandet göras. Jag kan icke förstå, huru han kommit till denna slutsats. Den tillverkning af lokomotiv, som på 1860-talet under ganska svåra omständigheter började här i landet, har dock utvecklats sig på ett sätt, att den af alla fackmän måste få stort beröm. Under sådana förhållanden synes mig den beskyllning, som den ärade talaren rigtade mot den svenska lokomotivindustrien, icke vara förtjent.

Lika med den siste värde talaren tror jag, att de jernvägar, som under de senare åren användt svenska lokomotiv — låt vara att de stått i något högre pris — funnit detta vara i jernvägens intresse. I skolen icke tro, mine herrar, att de utländska lokomotiv, som, då fråga är att nedpressa prisen på den svenska tillverkningen, till så billigt pris här i landet utbudas, äro af bästa slag. De äro vanligtvis af andra eller tredje klassens tillverkning. Jag ber exempelvis att i detta hänseende få påminna om, att då Borås jernväg en gång bestälde lokomotiv i England, voro dessa så slarfvigt utförda, att cylindrarne alls icke passade till maskinerna i öfrigt.

Om ock ifrågavarande tillverkning — såsom jag nyss nämnde, under särdeles svåra förhållanden — nu kunnat nå den fulländning, att det kan sägas höra till undantagen, att lokomotiv numera importeras för våra svenska jernvägars behof, torde det dock, med

den utsträckning denna tillverkning i andra länder hunnit, vara af behovet att tillverkningen, för att ostördt kunna utveckla sig, får åtminstone det tullskydd, som föreslagits.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Wærn: Jag tror icke, att jag är till den grad lägmäld, att personer, som sitta helt nära eller midt emot mig, icke skulle kunna höra det ringaste af hvad jag säger, om de blott ville höra på mig. Men de hafva gjort upp ett schema för sig: Den der frihandlaren, mena de, kan icke påstå något annat, än att utländska varor äro bättre eller billigare än svenska; detta måste vi bemöta.

Jag sade, att de svenska lokomotiven voro utmärkta, och att de voro mycket billigare än de utländska.

Den siste talarens slutsats, att, alldenstund vår svenska lokomotivtillverkning stigit så mycket och gått så bra, den nu förtjenar att få 10 procents tillökning, den slutsatsen kan jag icke gå in på. När tillverkningen utan tullskydd kommit så långt, att den slagit utlandets tillverkning ur brädet, synes mig, att det goda förhållandet kunde få fortfara. Och jag vet icke, hvarför den borde få tillfälle att höja sina pris, då den mycket väl kunnat existera med de pris, den haft.

Det sades, att jag såsom skäl för mitt yrkande om tullfrihet skulle påstått, att de svenska lokomotiven voro dåliga. Nej, det har jag visst icke sagt. Jag sade, att man icke bör hindra möjligheten af att nya uppfinningar på detta område inkomma i landet. Om styrelsen för ett jernvägsbolag kommit under fund med att utomlands finnes något slags lokomotiv, som bättre än den inländska modellen passar för dess bana, bör den icke hindras att införa dessa lokomotiv. Och genom deras införande uppstår en vinst för de svenska fabrikerne, ty dessa få då lära känna dem och kunna sedan göra efter dem. — Jag vet ej, om i England eller Amerika nu brukas lokomotiv af någon ny konstruktion. Sådana uppfinnas dock rätt ofta, och de svenska jernvägsbolagen böra ej hindras från att genast göra sig dem till goda. I alla händelser, hvad tjänar det till att göra det nödvändigt för våra svenska fabriker att skicka ut personer till utlandet för att göra sig underättade om de nya konstruktionerna? Nej, låt de nya lokomotiven komma hit. Då få våra fabriker reda på dem utan omvägar, göra efter dem och förtjena ännu mera penningar.

Herr Reuterswård: Jag förmodar, att den siste ärade talarens pik var rigtad mot mig, som icke skulle hafva nog uppmärksammat och åhört honom. Jag medgifver, att detta varit ett förbiseende å min sida, men jag är så van att, när herr Wærn yttrar sig, hans åsigter gå i den rigtningen, att jag icke kan vara med om desamma. Och om jag också kan nu vara med om en del af herr Wærns resonnement, så kan jag dock icke vara med om alla de skäl han aberopat och icke heller till det slut hvartill han kommit.

Det är fullt rigtigt allt hvad herr Wærn yttrade i början af sitt anförande om den svenska tillverkningen, men han tillade, att

*Tull
å lokomotiv
n. n.
(Forts.)*

om tull åsättes ifrågavarande artiklar, så att man icke kan i landet införa sådana, så kunna icke heller de svenska verkstäderna följa med uppfinningarna i utlandet. Jag ber att få försäkra herr Wærn, att de svenska mekaniska verkstäderna i tid göra sig underrättade om alla förbättringar å det mekaniska området, så att för den sakens skull behöfver man icke vara rädd. Blifva några betydliga och väsentliga förbättringar uppfunna inom den civiliserade världen, så nog taga våra verkstäder äfven reda derpå.

Jag anhåller att fortfarande få yrka bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 38.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40–42.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 43.

*Tull å
kemiskt-tek-
niska pre-
parat.*

Herr Wærn: Vi komma nu till en ny sida af de föreslagna tullarne. Förut hafva vi behandlat lyxtullar och tullar på föremål för allmän konsumtion. Nu komma vi in på råämnena. Jag vill då hemställa, om det kan vara skäl att fördyra dessa ämnen. För öfrigt har tullkomitén icke alls specificerat, hvilka ämnen det här är fråga om att åsätta tull. Komitén har från den hittills varande rubriken kemiskt-tekniska preparat plockat ut några af dessa ämnen och för dem föreslagit nya tullsatser samt derefter för samtliga de öfriga under bibehållen benämning af kemiskt-tekniska preparat föreslagit en generel tullförhöjning från 5 till 15 procent af varuvärdet. Komitén har tydligen resonnerat så: »Vi hafva lagt tull på all ting annat, då bör också på dessa ämnen, som förmodligen äro utan betydelse, sättas någon tull; den, som behöfver ämnena, tål nog vid att betala tullen.» Men icke utgör väl detta tillräckligt skäl att tredubbla den nuvarande tullen. Det synes mig, att tullkomiténs sätt att behandla denna fråga ådagalägger, att komitén mycket lättvindigt och hänsynslöst beslutit den här föreslagna tullen. De fabriker, som använda dessa artiklar, äro lika mycket i behof af dem såsom råämnena betraktade, som öfriga industrigrenar af de kemiskt-tekniska preparat, hvilka tullkomitén

tagit i särskildt betraktande, och med afseende å hvilka komitén dels lätit det förblifva vid den gamla tullen, dels i vissa fall föreslagit lindringar eller förändrat tullarne till vigttullar, dels ock slutligen velat alldeles borttaga tullen.

Jag finner detta tillvägagående orättvist, och jag är öfvertygad om att det här ingalunda är fråga om någon oviktig sak, utan att den här föreslagna tullen särskildt är af största betydelse för de många och storartade industrier i vårt land, hvilka arbeta för export. Dessa fabriker hafva redan lidit mycket af de tullförhöjningar, som å deras produkter blifvit beslutade i utlandet, och deras industrier hafva under de sista åren haft att göra utomordentliga ansträngningar till följd af nödvändigheten att oupphörigen arbeta billigare och billigare. Nu frågar emellertid utskottet icke det ringaste efter exportindustrierna, som dock äro lika viktiga för landet som andra industrier. Det tyckes hafva varit utskottet alldeles likgiltigt, om de ämnen, exportindustrierna behöfva, blifva fördyrade.

Så fort det varit fråga om tullbeskattning af jordbrukets behof, har tullkomitén icke varit obillig, och utskottet ännu mindre. Så hafva superfosfater och smörfärger blifvit gjorda alldeles tullfria, därför att jordbruket så önskade, men när det gäller exportindustrier, om hvilka man icke har någon vidare kännedom, tycker utskottet, att tullförhöjningar ingenting betyda, oaktadt de stora svårigheter, dessa industrier haft och fortfarande hafva att bekämpa, bort utgöra tillräckligt skäl att ej tredubbla tullen på några af deras råämnen.

Det talas mycket om handelsbalansen. Jag är ingen vän af den frasen eller talet om den saken. Men här kan jag icke underlåta att för dem, som vid handelsbalansen fästa stor vikt, påpeka att dess ställning har två sidor. Det är den ena af dessa, hvilken här uteslutande brukar framhållas, nemligen huru importen skall kunna minskas, men jag hemställer, om icke en ökad export för handelsbalansen är af lika stor betydelse, och om det ej därför vore skäl att taga någon hänsyn till vår export samt att därför ej fördyra för densamma behöfliga råämnen. När frågan om tull på svafvelsyrad lerjord förekommer, skall jag vidare yttra mig härom.

För min del kan jag ej annat än önska, att den nuvarande tullen på de kemiskt-tekniska preparaten måtte bibehållas, och får därför yrka bifall till den reservation, som vid denna punkt är afgifven af utskottsledamöterna från Andra Kammaren.

Herr Almström: Den siste talaren förebrädde tullkomitén, att den skulle på ett lättvindigt sätt hafva behandlat frågan om tull på kemiskt-tekniska preparat. Jag ber därför att få relatera, huru frågan behandlades i komitén. Innan denna fattade beslut i frågan, tillkallades representanter såväl för de exportindustrier, som använde de viktigaste af dessa kemiskt-tekniska preparat, som ock för den kemiskt-tekniska industrien. Dessa representanter sammanträdde sins emellan och diskuterade frågan, innan de kallades inför komitén. Till följd af deras uttalanden beslöt

*Tull å
kemiskt-tekniska
preparat.
(Forts.)*

Tull å kemiskt-tekniska preparat.
(Forts.)

komiten att alldeles stryka tullen på många viktiga kemiskt-tekniska artiklar, som användas i andra industrier och hvilka förut dragit en tull af 5 procent af varuvärdet.

Jag kan icke gå in på att detta komiténs förfarande är hänsynslöst; jag tror tvärtom, att det var mycket hänsynsfullt.

Beträffande öfriga artiklar under denna rubrik tog komitén i betraktande, huruvida tillverkning af artiklarne förefans inom landet. Då sådan tillverkning förefans, ansåg komitén artiklarne lika berättigade till skydd som förut. Af denna anledning bibehölls en del redan tidigare åsatta tullsatser. Man genomgick der-efter förteckningen på alla öfriga preparat, hvilka spela någon rol, och sedan detta var gjordt, hemställdes om en tull af 15 procent på hvad som återstod. Jag vågar säga, att denna tull icke är för hög för dessa artiklar, af hvilka icke synnerligen mycket kan tillverkas af hvarje slag och hvilkas tillverkning fordrar en rätt stor skicklighet.

Jag tillbakavisar således beskyllningen emot tullkomitén så väl för hänsynslöshet mot exportindustrierna som ock för lättvindighet vid frågans behandling. Komitén har med omsorg utredt frågan och dervid tagit den hänsyn till exportindustriernas berättigade anspråk, som rättvisligen kunde tagas.

Jag tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts och utskottets förslag.

Herr Wærn: Långt ifrån att jag skulle hafva sagt, så som den siste talaren påstod, att tullkomitén skulle i allt visat hänsynslöshet i fråga om kemiskt-tekniska preparat, anförde jag tvärt om, att i fråga om dem, rörande hvilka komitén tagit någon särskild kännedom, komitén i många fall föreslagit borttagande af tullen eller lindringar deri eller dess förändring till vigtull, men komitén har förfarit hänsynslöst, då den kommit till de öfriga kemiskt-tekniska preparaten, om hvilka hvarken den eller de särskildt tillkallade personerna egt kännedom. Jag ber att få hänvisa till hvad komitén sjelf härom yttrat: »Komitén är öfvertygad om att icke någon industri använder hithörande artiklar i så stor myckenhet, att en måttlig förhöjning af tullsatsen derå kan i någon afsevärd mån verka betungande.» Det är detta resonnement utan angifvande af några skäl, hvilket jag afsåg, då jag benämnde komiténs förfarande hänsynslöst. Ty nog lära de, som begagna ifrågavarande artiklar, vara lika berättigade som andra att icke onödigtvis belastas med tull.

För öfrigt, är tullen så obetydlig, att den icke är betungande, så medför den icke heller någon uppmuntran. Men komitén tyckes anse, att därför att den icke närmare känner till förhållandena och en tull möjligen kan verka uppmuntrande, därför böra de, som verkligen begagna ifrågavarande preparat, betala tre gånger så hög tull derå, som hittills gällt.

I mitt yttrande till embetsverkens utlåtande har jag i detta ämne framhållit, att det måste anses såsom ett osäkert beräknings-sätt, då man från det förhållande, att man icke känner något om användningen af dessa kemiskt-tekniska preparat, sluter sig till

myckenheten eller litenheten af hvad som användes. På detta sätt kan man icke komma till annat än en subjektiv uppfattning hos komiterade och deras meningsfränder om att artiklarnes användning vore obetydlig. Men antag att deras användning nu vore obetydlig, så skulle genom denna tullförhöjning bestämmas en gräns för utvidgningen af de fabriker, der dessa kemiskt-tekniska preparat användas.

Jag vidhåller hvad jag sagt, att jag icke finner andra skäl anförda för den ifrågasatta höjningen än det, att då man höjer tullen på allt annat och dessa ämnen äro så obetydliga, man bör höja tullen på dem också.

Herr Almström: Har någon subjektiv uppfattning här blifvit uttalad, så är det ovilkorligen af den siste talaren. Den utredning tullkomitéen åstadkom var fullt objektiv. Det tillkallades, som jag redan nämnt, ett antal yrkeskunniga män, representerande olika handteringar. Alla de kemiskt-tekniska preparaten genomgingos, och sedan de viktigare undantagits och specificerats, föreslogs denna tullsats för de öfriga. Om den siste talaren har något att anmärka, så beder jag honom påvisa en enda artikel af dem, hvarom nu fråga är, som härigenom fått en obehörig tullsats. Jag skall då genast gifva med mig. Men jag är säker, att han ej kan nämna någon sådan artikel, och fasthåller således, att hans yrkande endast grundats på hans egen subjektiva uppfattning, ej på verkliga förhållandet.

Herr af Burén: Jag ber att få tacka herr Wærn för hans medgifvande, att tullarne verka derhän att importen minskas, men han framhöll, att det vore önskligt, att de också hade den verkan att exporten ökades. Jag vill derfor påpeka, att verkligen tullarne äfven haft denna verkan. Med afseende å jern visade jag i går, huru importen minskats både af stångjern, göten och plåt, och jag ber nu att få nämna, huru exporten af jern ökats. Af göten exporterade vi före tullen år 1886 4,109,912 kilogram, efter tullen har exporten deraf uppgått år 1889 till öfver 8 millioner kilogram eller 8,528,711 kilogram. Hvad plåt beträffar, uppgick exporten förut till 3 millioner kilogram om året, men har nu efter tullen stigit till 7 millioner kilogram, af stångjern från 165,000,000 kilogram till 200,000,000 kilogram.

Dessa siffror tyckas mig bevisa rigtigheten af min uppgift, att tullarne hafva den verkan att exporten ökas.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att beträffande den nu föredragna punkten yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock af herr Wærn, att kammaren, med afslag å samma hemställan, skulle bifalla den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och

*Tull å
kemiskt-tekniska
preparat.
(Forts.)*

förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Tull å kläder.

Punkten 44.

Herr Almgren, Oscar: I likhet med hvad jag yttrade vid punkten rörande broderier, anser jag, att utskottet äfven i denna punkt saknat allt giltigt skäl att föreslå en så stor förhöjning, som här ifrågasatts.

Söker man efter motivet till denna förhöjning, måste man gå till sjelfva urkällan, d. v. s. tullkomiténs betänkande. Der finner man, att motivet är, att införseln af kläder skulle vara så stor, att det vore alldeles nödvändigt att gifva ökad skydd åt de fattiga arbetare, som sysselsätta sig med sömnad. Detta resonnement påminner mig om en episod från ständsriksdagarnes tid på 1840-talet, när man i riksdagen behandlade frågan om aflyftande af den prohibitiva tull, som då var lagd på ljus. Under diskussionen i borgarståndet utropade en dätidens prohibitist: »Men betänk de många fattiga enkor, som i vårt land hafva sitt bröd af sysselsättningen att stöpa ljus!» Härtill svarade en annan mera frihandelsvänlig ledamot i ståndet: »Betänk de ännu flera fattiga enkor i vårt land, hvilka behöfva bränna ljus!»

Det är här alldeles samma förhållande. Utskottet har af ömhet för sömmerskorna föreslagit en högst väsentlig förhöjning af tullen å kläder. Dessa sömmerskor voro dock förut ej utan allt skydd; man hade en förhöjning af 20 procent å varutullen. Den förhöjning, hvarom utskottet nu hemställt, kommer ock att drabba en vida större klass än den, som skulle hafva fördel deraf, nemligen alla dem, som icke blott sy kläder, utan behöfva köpa sådana. Förhållandet är, att importen af kläder icke, såsom man i allmänhet tror, hufvudsakligen utgöres af artiklar från Bon Marché, från modeskräddare i Paris, London och Hamburg. Om man gör ett besök i våra tullpackhus, skall man finna, att hit regelbundet inkomma stora sändningar af enklare kläder. Hit införas manskostymer, som köpas i Berlin för 30 kronor. Dessa äro mycket efterfrågade af våra arbetare. Vidare anspråklösa koftor och kappor, som användas af våra tjenstflickor. En stor artikel utgöres af halsdukar för män och qvinnor samt mössor af allra billigaste slag för våra arbetare.

Kan man då säga, att importen af kläder är en import, som bör stäffas på den grund, att det är lyxartiklar, som importeras? Jag vågar påstå, att en förhöjning af tullen här vid lag kommer att drabba mera arbetarebefolkningen än de förmögnare klasserna.

Under sådana omständigheter tror jag en sådan förhöjning icke vara påkallad, i synnerhet som det bland vår arbetarebefolkning för närvarande råder tryckta förhållanden, ty i motsats mot hvad en talare förut sagt, vågar jag påstå, att, långt ifrån att arbetslönerna på senaste tiden väsentligen höjts, såsom han påstod hafva skett, lönerna knappast kunnat bibehålla sig. Och de rikligare arbetstillfällena, hur står det till med dem för närvarande? Jag för

min del kan icke fullt sysselsätta min personal, utan måste inskränka arbetstiden. Huru är det i Norrköping? Der är öfver allt minskad sysselsättning. Ingenstädes har jag försport att utsigterna blifvit bättre för arbetarne. Talet om förbättrade arbetstillfällen tror jag derfor icke vara hållbart.

Såsom konsekvens af hvad jag yttrat borde jag föreslå bibehållande af den nu gällande tullen på kläder, men då jag erfarit att man i Andra Kammaren ämnar föreslå en något förhöjd tullsats, ber jag att få förena mig om den åsigt, som der blifvit omfattad, och får jag i enlighet dermed föreslå den ändring af nu föreliggande punkt att i första och sista stycket siffran 50 utbytes emot siffran 25.

Herr Cavalli: De artiklar, om hvilka öfverläggningen nu rör sig, äro visserligen af stor betydelse för den förbrukande allmänheten. Frågan om tullen derä har ock blifvit i utskottet vidlyftigt behandlad, kanske allt för vidlyftigt, då den der behandlades flere dagar. Mot slutet af våra öfverläggningar, som till följd af utskottets sammansättning i allmänhet icke ledde till någon enighet, sökte man dock att åstadkomma jemkningar å ömse sidor, dels för att vinna något å båda sidor, dels för att något begränsa de gemensamma voteringarna. Herrarne finna att vid denna punkt icke blifvit antecknad någon reservation, och den talare, som nyss hade ordet, har således för sitt yrkande icke något stöd hos reservanter från Andra Kammaren.

Han anförde att det här icke vore fråga om några lyxartiklar, och deri gifver jag honom i det stora hela rätt, men hvad beträffar hans yttrande att, om man såge efter i packhusen, man skulle finna att det vore mestadels enklare klädespersedlar, som infördes, undrar jag, om icke alla dessa mössor, kappor, halsdukar o. s. v. skulle kunna här göras till lika billigt pris som det, hvarför de nu importeras från Tyskland.

Jag ber emellertid att få fästa uppmärksamheten på en liten inkonsekvens, som jag tror att den ärade talaren gjorde sig skyldig till. När det var fråga om tull på symaskiner, hette det nemligen: »Nej, för all del, låt oss icke beskatta de fattiga sömmerskorna». Nu, när det är fråga om att pålägga en tull för att skydda det svenska arbetet och bereda förtjenst icke blott åt sömmerskorna utan äfven åt de manliga arbetarne, som sysselsätta sig med förfärdigande af kläder, då säger man: »Nej, låt oss icke fördyra kläderna för den stora allmänheten» Jag vet väl att vi här icke kunna öfvertyga hvarandra, men jag vill påstå, att dessa båda uttalanden innebära en inkonsekvens.

Det är naturligtvis icke något skäl för en tull, att man genom att besluta densamma tror sig kunna undvika en gemensam votering, men då samtliga utskottsledamöterna förenat sig om denna tullsats, undrar jag, om det vore klokt att nu rifva upp frågan, i synnerhet som den ärade talarens ändringsförslag icke var synnerligen vidtgående.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Tull & kläder.
(Forts.)

Herr Almström: Jag ber att få bemöta ett yttrande af min vän här midt emot. Han sade att jag yttrat, det arbetsklassens ställning var god. Nej, något sådant har jag aldrig sagt. Jag visade endast, att år 1890 vid fabrikerna sysselsatts 24,000 arbetare mera än år 1887, och att det var antagligt att under de tre åren 1888, 1889 och 1890 utbetalts bortåt hälften af det under dessa år ökade tillverkningsbelopp i ökad arbetskostnad endast i de yrken, som upptagas i kommerskollegii berättelse. Jag vet lika väl som någon, att vårt land för närvarande undergår en kris och att ställningen för våra arbetare nu icke är god, men jag anser icke, att detta förhållande bör utgöra anledning att yrka på nedsättning af de föreslagna tullarne, och derigenom ytterligare förringa möjligheten att erhålla arbete.

Granskar man nu den ifrågavarande tullsatsen, så står den i logiskt sammanhang med tullen på råämnet. Det föreslås nu för kläder en förhöjning af 50 procent i tullen å det tyg, hvaraf kläderna bestå. Den behandling kläder undergått, när de komma ur skräddarens hand, medför väl, då affall från material och arbetslöner m. m. beräknas, en ökning i värdet af ungefär 50 procent. Hvad åter de kläder angår, som äro försedda med broderier, fransar, snörmakerier o. s. v. och för hvilka föreslagits 100 procents förhöjning, tror jag icke att herr Almgren skall kunna tala om de fattigare klassernas intresse. Jag betonar gent emot honom, att den nuvarande krisen gifver ökad anledning att skydda arbetet och bereda ökadt tillfälle till detsamma.

Herr Philipson: Då utskottets alla ledamöter i denna punkt varit ense, hade jag icke föreställt mig att man skulle här behöfva orda om densamma, och jag skulle ej hafva begärt ordet, om jag icke blifvit dertill uppkallad af en ärad talare, representanten på stockholmsbänken, herr Almgren, som här angifvit huru dåliga tiderna voro och dervid antydt sorgliga arbetareförhållanden icke blott vid härvarande fabriker, utan äfven vid dem i Norrköping. Jag ber att dervid få nämna, att beträffande arbetarnes i Norrköping sorgliga förhållanden sådant endast i vissa män kan sägas vara fallet. Det är visserligen sant att en del fabriker arbeta på kortare tid, men jag tror icke att ännu något antal arbetare, som kan anses nämnvärdt, måst lemna fabrikerna. Så var dock förhållandet under frihandelstiden. Det var under åren 1878—1879, liksom äfven senare, mycket värre, och man lyckades likväl öfvervinna svårigheterna. Ställningen är nu vida bättre än den då var. Att kriser måste inträffa icke blott i fabriksverksamheten, utan äfven i andra näringar, derom har man tillräcklig erfarenhet, och jag tror icke, att i en tid som denna, då fabrikanter och andra hafva svårigheter, det är arbetarne som hafva det värst.

Här har föreslagits en tull, som är i visst fall högre än den Kongl. Maj:t ifrågasatt. Man har inom utskottet tänkt sig, att man skulle härigenom bereda en hel del menniskor ökad tillfälle till arbete och till följd deraf större arbetsförtjenst. Man har väl vetat, att vid tillverkningen af kläder och dylikt det icke allenast

är tyget, utan mycket mera, som sätter pris på varan. Vidare blir det, då tygstycket sönderklippes, åtskillig spillning och fränfall, som måste tagas med i beräkningen.

Tull ä kläder.
(Forts.)

Hvad beträffar »gångkläder och andra klädespersedlar, af annat ämne än linne eller bomull, samt delar af sådana: försedda med broderier, fransar, snörmakerier, spetsar eller blonder» o. s. v., så är det en känd sak, att hittills billiga sådana persedlar af bomull, ylle eller linne intagits försedda med broderier, fransar, snörmakerier och spetsar, och att man gått så långt, att dessa efter införseln fränskilts de klädespersedlar, hvarå de anbragts, och särskildt för sig försålts.

På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Wærn: Jag ber att få understödja herr Almgrens förslag. Att icke Andra Kammarens ledamöter reserverat sig beror af den kompromiss, som blifvit ingången för att förekomma allt för många voteringar, men deras eftergifvenhet i detta fall har väckt mycket ogillande af en stor del andra representanter, hvidan ganska säkert frågan kommer upp äfven i Andra Kammaren och der med större eftertryck och sannolikt med annan utgång än här i Första Kammaren. Jag fäster uppmärksamheten på att, när här föreslagits att gångkläder och andra klädespersedlar, försedda med broderier, fransar o. s. v. skulle förtullas med 100 procents förhöjning i tullen för tyget, har utskottet haft den förtjensten, att det lyckats skilja dessa dyrbarare artiklar, som komma in från Bon Marché m. fl. modemagasin i Paris, Hamburg eller andra platser till personer, som hafva råd att bestå sig finare saker, från sådana, som den stora allmänheten behöfver. Det gäller nu, om simpla kläder skola förtullas med 50 procents förhöjning. För mig har det uppgifvits och äfven utförligt upplysts vid en nationalekonomiska föreningens sammankomst, att en mängd kläder, som inkomma under denna rubrik, äro så billiga, att tullen går ända till 100 eller åtminstone 80 procent utaf värdet. Mig förfaller det orimligt att lägga så hög tull på nödvändighetsvaror. Representanten på malmöhusbanken anmärkte, att det skulle vara så inkonseqvent att yrka tullfrihet på symaskiner och icke på dessa artiklar. Vi önska, att en hvar må få frihet att arbeta utan att åläggas skatt, och därför måste vi vara motståndare till tull på symaskiner, men att man derföre skall lägga tull på kläder det går öfver min horisont. Det är ett idkeligen upprepadt argument, att blott man ålägger tullar, så leder det till ökade arbetstillfällen. Det förefaller mig dock, som om man icke kunde ens jämföra den förtjenst, som några sömmerskor skulle få, med fördelen för den fattiga befolkningen att erhålla billiga kläder. Det är icke möjligt annat än att det blir en himmelsvid skilnad, om man uppställer en jämförelse mellan hvad förhöjningen på kläderna går till och den förtjenst, sömmerskor skulle få på de artiklar, som de genom denna tull skulle

Tull å krita. ytterligare få att tillverka. Jag erinrar, härvid att äfven de fattiga
(Forts.) sömmerskorna behöfva kläder lika väl som andra.

Jag förenar mig i herr Almgrens yrkande.

Herr Almgren, Oscar: Jag har af ett par talare fått förebråelse för att jag skulle så litet ömma för de fattiga sömmerskorna, genom att föreslå nedsättning i det skydd, som de så väl behöfva. Jag fäster uppmärksamheten på att jag icke föreslagit någon nedsättning, utan 5 procents förhöjning.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels ock, af herr *Almgren, Oscar*, bifall till utskottets hemställan med den ändring, att procenttalet 50 i såväl förra som senare delen af denna hemställan utbyttes mot talet 25.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 45.

Utskottets hemställan bifölls.

*Tull å
knifvar.*

Punkten 46.

Friherre Barnekow: Jag skall be att få yrka bifall till reservanternas förslag, som är i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition. Detta yrkande innebär, att »knifvar: rak- och penn-» sammanslås och få en tull af 3 kronor per kilogram; att de i mom. b) upptagna »knifvar: tälj-, sjömans- eller gröfre arbets-», åsätts en tull af 50 öre för 1 kilogram och att tullsatserna i mom. c) sättas till resp. 1 krona 50 öre och 50 öre.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i fråga om förevarande punkt endast yrkats antagande af Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag.

Derefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nämnda yrkande, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 47—49.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Tull å krita.

Punkten 50.

Herr Cavalli: Om man i detta långa och i mångas tycke säkert ointressanta betänkande genomläser reservationen vid denna punkt af Första Kammarrens ledamöter, så finner man, att der finnes intagen en ur 1882 års tullkomité's betänkande hemtrad redo-

görelse för de svenska kritbruket och särskildt de skånska. Der förmäles om deras ställning följande: *Tull å krita.*
(Forts.)

»Tillverkningen är till hela sitt omfång rent svensk, emedan allt som förbrukas, exempelvis 20,000 staf om året, tages inom landet, hvilket genom krittillverkningen i materialier, transporter och arbetslöner tillskyndas en årlig vinst af öfver 100,000 kronor. I de skånska kritbruket är placeradt ett kapital af 400,000 kronor. Hela afsättningen representerar ett värde af 150,000 kronor, men kunde, om tillräcklig afsättning förefunnes, uppdrivas till ett värde af 400,000 kronor. Varan är af utmärkt beskaffenhet, emedan den skånska kritan håller 99 procent kolsyrad kalk, under det den danska håller 95 procent och Motalakritan endast 87 procent.

Detta allt oaktadt, gå kritbruket i Skåne med förlust och komma med all sannolikhet att nedläggas, om ej tull kan åsättas krita; ty skall nemligen den påbörjade exporten kunna fortsättas, så är det för denna ett vilkor, att tillverkningen skall kunna stödja sig på den inhemska förbrukningen. Nu kunna de ej uppehålla sig i konkurrensen särskildt med Danmark, fastän de lemna bättre vara, och detta af följande skäl. I Danmark och äfven i Tyskland ligga kritbruket vid hamn, och kritlagren befinna sig ofvan jord. I Skåne deremot ligger kritan under jordytan och bruket långt ifrån hamn, i följd hvaraf der såväl arbets- som transportkostnader måste blifva större, hvilket förhållande, med afseende å en så billig och tung vara som krita, spelar en afgörande roll. Med undantag för Norge och Tyskland hafva alla andra länder, äfven Danmark, till hvilka export härifrån kan ifrågakomma, tull på denna vara.»

Mot denna, af komitén utan anmärkning lemnade utredning torde någon erinran icke vara att göra. Numera finnas i Skåne 8 kritbruk. Det i dem nedlagda kapitalet uppgår till omkring 500,000 kronor. Tillverkningen uppgår till 12—15 millioner kilogram årligen.

Meningen om behofvet af tullskydd för denna industri gjorde sig allt mera gällande, så att för fyra år sedan höjdes tullen å denna vara från 50 öre till 1 krona pr 100 kilogram. Verknin-garna visade sig snart. Ser man på siffrorna i betänkandet, så finner man, att införseln i runda tal utgjorde år 1887 106,900 kilo-gram; år 1888 hade den nedgått till 76,900 kilogram; år 1889 utgjorde den 77,300 kilogram och år 1890 58,200 kilogram. Ut-förseln utgjorde år 1887 3,200,000 kilogram, år 1888 3,600,000 kilogram, år 1889 5,700,000 kilogram och år 1890 nära 6,000,000 kilogram.

Det visar sig häraf att, sedan tullförhöjningen skedde, ex-porten stadigt och jemnt ökats, medan samtidigt importen stadigt och jemnt minskats. Utskottet har icke kunnat förneka detta faktum, men säger att »den år 1888 inträdda tullförhöjningen läser icke kunna anses hafva nämnvärdt inverkat på införseln, utan har dess storlek otvifvelaktigt reglerats af andra förhållanden».

Det är verkligen mycket beqvämt att, när man icke kan för-

Tull å krita. neka ett faktum, uppgifva, att det berott på »andra förhållanden», och i synnerhet är det beqvämt att icke säga, hvori dessa bestå.

(Forts.)

Men, kan man säga, det är icke nog att utskottets resonnement icke håller streck, det kräfves jemväl att visa, att den nuvarande tullsatsen är för industrien behöflig. I detta afseende ber jag få anföra följande: De skånska kritbruken äro belägna vid vår sydligaste kust, och dess närbelägna konkurrenser på andra sidan sundet hafva ett tullskydd af 4 kronor 16 öre för 100 kilogram. Här är det nu blott fråga om 1 kronas tull. Den danska tullen verkar som importförbud för den svenska kritan, under det att den danska varan, hvilken, såsom jag sagt, är af sämre kvalitet, kan kastas in i den svenska marknaden. Ett land, Ryssland, dit den svenska kritan hittills kunnat exporteras, torde ej längre erbjuda någon afsevärd marknad, ty sedan kritlager upptäckts söder om Moskwa, utgör tullen nu mera 15 kopek i guld per bruttopud eller ungefär 3 kronor för 100 kilogram.

Här är icke fråga om att höja tullen, utan endast att bibehålla den, som nu gäller; hvilket också är nödvändigt, såvida man icke vill i det närmaste förstöra denna industri.

Jag anhåller om proposition på bifall till Kongl. Maj:ts förslag, d. v. s. en tullsats å krita af 1 krona för 100 kilogram.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten endast yrkats, af herr *Cavalli*, att kammaren skulle antaga hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Sedermånga gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssberörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 51—55.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 56.

*Tull å lerjord,
svafvelsyrad,
m. m.*

Herr Wærn: När vi talade om kemiskt-tekniska preparat, slutade herr Almström sitt anförande med en uppmaning till mig, att jag skulle nämna dem bland dessa artiklar, hvarå förhöjningen af tullen skulle blifva till skada för exportindustrier. Hvad jag yttrade gälde kemiskt-tekniska preparat i allmänhet, och när tullkomitén och utskottet icke speciellt nämnt några sådana, så kunde jag icke heller göra det. Mig synes att onus probandi låg på den sidan, som önskade förändringar; men här är en artikel, som jag kan namngifva och om hvilken jag kan lemna utredning, nemligen svafvelsyrad lerjord och alunkakor.

Det finnes en fabrik för svafvelsyre- och superfosfattillverkning i Helsingborg. Den egentliga hufvudartikeln är superfosfat, för hvilken utskottet föreslagit tullfrihet, men fabriken har der-

jemte såsom en biförtjenst äfven slagit sig på tillverkning af svafvelsyrad lerjord. För denna artikel, som förut varit åsatt tull af fem procent å värdet, föreslå reservanterna en tull af 50 öre per 100 kilogram, men utskottet föreslår, att den skall fördubblas, så att tullen blefve 1 krona för svafvelsyrad lerjord äfvensom för alunkakor. Jag har mot embetsverkens utlåtande öfver tullkommitténs förslag reserverat mig i allmänna ordalag mot tullarne å kemiskt-tekniska preparat, och hvad särskildt angick alunkakornas likställighet med svafvelsyrad lerjord, anförde jag endast, att då de voro en särskild vara och det alls icke vore utredt, att de icke hade särskildt värde och särskild användning, det anförda skälet derför, att hufvudbeständsdelen i dem var svafvelsyrad lerjord, vore allt för svagt för att derpå grunda en betydande tullförhöjning. Jag har nu skaffat mig fullständigare upplysning i ämnet och kan derför nu säga, att hvad beträffar resonnementet, att alunkakor skulle vara likställda med svafvelsyrad lerjord, så förhåller sig härmed på samma sätt som om man sade, att talg borde i tullhänseende blifva likställd med stearin, derför att hufvudbeständsdelen i talgen vore stearin.

Så har man aldrig resonerat förut och det förefaller väl strängt. Jag har, såsom nämnt, nu fått närmare reda på dessa förhållanden och vill för deras räkning, som kunna önska jäfva vittnesmål, nämna, att de upplysningar jag erhållit blifvit mig lemnade af min egen handelsfirma i Göteborg, Wærn & C:o. Det var för en pappersfabriks räkning, som denna firma i oktober sistlidet år importerade alunkakor. För en post på 50,955 kilogram kom kostnaden, fritt om bord i engelsk hamn, på 2,413 kronor, och frakten gjorde 457 kronor. Med frakten blef kostnaden således 5 kronor 44 öre per 100 kilogram i Göteborg. Tullen belöpte sig derför till 18 procent, men med tullen följde packhuspengar, som uppgingo till 100 kronor 38 öre, och när det dessa tilläggas, blir det 22 procent. En fabrik, som importerade 50 tons eller 50,000 kilogram alunkakor, fick följaktligen betala mer än 600 kronor i tullumgälder, och kostnaden för varan blef inalles med öfriga utgifter i Göteborg 6 kronor 83 öre per 100 kilogram. Samma fabrik har gjort försök med så kallad svafvelsyrad lerjord från Helsingborg. Denna vara kostade i Göteborg 8 kronor, hvilket således var mer än 1 krona per 100 kilogram dyrare än den utländska varan. På anmärkning derom svarade naturligen fabriken i Helsingborg, att den svenska varan var bättre än den utländska, men vid pappersfabriken fann man genom flera försök, att när de båda varorna hvar för sig användes till limkokning, så åtgick precis lika mycket af Helsingborgs-varan som af den engelska, innan limmet blef sådant det borde vara. Således har tullförhöjningen blott gifvit en alldeles imaginär fördel åt fabriken i Helsingborg, men pappersfabriken har haft en förlust på en enda införselpost af mer än 600 kronor. Det skulle vara en tull af 2 $\frac{1}{2}$ å 3 kronor eller 50 å 60 procent för att Helsingborgs-fabriken skulle hafva någon nytta deraf. Jag bestrider, att det är så riktigt, att, derför att någon säger sig vilja försöka det eller det, man derför skall lägga skatt på andra. Som det för

*Tullålerjord,
svafvelsyrad,
m. m.
(Forts.)*

*Tull å lerjord,
svafvelsyrad,
m. m.
(Forts.)*

närvarande är ganska svåra tider för pappersfabrikerna, så är en dylik tillökning som den ifrågavarande i beskattningen på dem mycket betydande. Den svenske fabrikanten kan tydligen icke göra något liknande den engelska varan. Han kallar sin vara för svafvelsyrad lerjord. Efter de engelska journalerna är värdet af svafvelsyrad lerjord 5 pounds per ton, under det alunkakornas värde beräknas till 2 pounds 10 shillings per ton, hvartill den post, om hvilken jag har erfarenhet, blifvit inköpt. Att nu åsätta dessa lika tull kallar jag att skada de industrier, som arbeta för export, och det förefaller mig oförnuftigt och orättvist. Blott man begär det eller det skyddet utan den allra ringaste nytta för industrien, så får man det.

Jag anhåller, att ifrågavarande tullsats måtte bestämmas till 50 öre eller samma belopp som Andra Kammarens reservanter föreslagit.

Herr Almström: Till en början ber jag att få nämna, att vid frågans behandling inom utskottet reserverade sig till en början samtliga dess ledamöter från Andra Kammaren mot denna tullsats, men vid närmare eftertanke fann halfva antalet af dem, att det icke var med klokhet och billighet förenadt att nedsätta denna tullsats, som åsattes 1888 och som då var föremål för lifliga strider, och hvilken sedermera, såvidt man kunnat inhemta, icke haft någon menlig inverkan på pappersfabrikationen.

Beträffande nu alun, så har den siste ärade talaren gjort en jämförelse mellan talg och stearin samt alun och alumcakes. Jag tror icke, att denna jämförelse var lycklig. Alumcakes förvandlas genom en enkel upplösning och kristallisation till färdig vara, men talg måste undergå en ganska dyrbar procedur för att man derur skall vinna stearinet. Denna jämförelse håller således icke streck. Den föreslagna tullen utgör, om priset på oren svafvelsyrad lerjord är 8 kronor, 12½ procent och på ren vara, med ett pris af 11 kronor 75 öre, 10 procent, och detta är ju tullsatter, om hvilka man åtminstone (enligt min uppfattning) icke har rätt att säga något. Det är hvad som behöfves för att denna näring skall bära sig.

Beträffande svårigheten för pappersfabrikerna att betala tullsaterna, ber jag att få hänvisa till tullsaterna i andra länder. Den är på denna artikel 2 kronor 64 öre i Tyskland och 2 kronor 67 öre i Österrike. Från dessa länder försiggår dock en kolossal pappersexport, men jag tror ej, att anmärkning der har gjorts mot tullsatsen. Man anser, att det är bättre, att äfven denna fabrikation har rätt att åtnjuta skydd mot den engelska konkurrensen.

Den siste talaren föreslog en nedsättning i tullen, jag tillåter mig tillstyrka bifall till den af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatsen af 1 krona per 100 kilogram.

Herr Cavalli: En föregående talare har redan upplyst om och rättat den missägning, som förekom i en annan talares yttrande, då han sade, att alla utskottsledamöterna från Andra Kammaren reserverat sig mot här föreslagen tullsats. Det var icke

alla, utan endast 5 af desse, som hade en från utskottets afvikande mening; de öfrige talade visserligen om att reservera sig, men de skäl som anfördes för tullen gjorde intryck, och de afstodo från att biträda reservationen.

Af hvad den förste ärade talaren anförde, fick man det intryck, åtminstone fick jag det, dels att det här vore fråga om en tullförhöjning å svafvelsyrad lerjord och dels att alunkakor förut varit tullfria. Å den förra artikeln är den nu föreslagna tullsatsen precis densamma, som finnes i nu gällande tulltaxa, och denna vilja reservanternas hafva nedsatt, och alunkakor draga jemväl nu tull, ehuru artikeln icke stått under särskild rubrik. Samme talare förmålde, att tillverkningen af svafvelsyrad lerjord utgjorde en biförtjenst vid de fabriker, som tillverka denna vara. Det är visserligen sant, att deras verksamhet hufvudsakligen afser andra fabrikat, men icke har *förtjensten* på det ifrågavarande varit stor, ty enligt uppgift från den förnämsta af dessa fabriker förlorade den på denna del af sin verksamhet år 1887 18,251 kronor, år 1888 10,680 kronor, år 1889 5,000 kronor, år 1890 var hvarken vinst eller förlust, och år 1891 förtjenades 1,500 kronor.

Det hufvudsakliga skälet, som den ärade talaren anförde, var, att härigenom pappersfabrikationen skulle beskattas, men det får ihågkommas, att precis samma tull, som förut varit gällande å svafvelsyrad lerjord, är föreslagen att bibehållas, och att jemväl i papperstullen någon förändring icke föreslås.

Det synes mig därför icke vara skäl att nedsätta tullen på ifrågavarande artikel, utan genom bifall till utskottets förslag bibehålla densamma vid det nuvarande beloppet.

Herr Wærn: Sedan vi fått höra, att den fabrik, som tillverkar svafvelsyrad lerjord, år för år gjort förlust på denna del af sin verksamhet och efter flerårigt arbete kommit till en vinst af 1,500 kronor om året, förmodar jag det för hvar och en är klart, att denna industri för vårt land icke är passande och således icke bör genom tull uppmuntras.

I reservationen nämnes, att enligt de uppgifter, som 1888 års bevillningsutskott erhållit, pappersbruken i Sverige årligen förbrukade 700,000 kilogram af nämnda vara. Den efter flera års förlust uppkomna vinsten af 1,500 kronor för lerjordsfabriken har således årligen kostat pappersfabrikationen mellan 7- å 8,000 kronor. Hela systemet förefaller mig förväntadt, och jag hemställer till kammaren, om detta kan vara en klok hushållning. Kan det vara rätt att, därför att en fabrik begär skydd, behandla andra med en sådan hänsynslöshet. »Papperstullen är icke förändrad!» Nej, det är visserligen sant, men hvad som betyder mer: våra många och stora fabriker för en vara, som i myckenhet exporteras och betalar vår nödvändiga import, komme att lida stor skada af den här föreslagna tullen.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande punkt yrkats dels

*Tull å lerjord,
svafvelsyrad,
m. m.
(Forts.)*

bifall till utskottets hemställan, dels ock, af herr *Wærn*, bifall till den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

*Tull å ler-
varor, rör och
rördelar.*

Punkten 57.

Herr *Almgren*, *Oscar*: Jag vill endast yrka bifall till den af utskottsledamöterna från *Andra Kammaren* afgifna reservationen, att de under gruppen *lervaror* upptagna artiklar, rör och rördelar, måtte förklaras tullfria.

Herr *Reuterswärd*: Jag skall blott bedja få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare på bifall till den vid denna punkt afgifna reservation; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Tull å likör.

Punkten 58.

Herr *Lindahl*: Såsom af utskottets betänkande på annat ställe kan inhemtas, har utskottet förbehållit sig att framdeles inkomma med förslag angående tullsatsen å kaffe och tobak. Detta tydligen af det skäl, att i händelse framdeles vid budgetens uppgörande det skulle befinnas, att några högre finanstillar böra komma i fråga, utskottet i detta fall skulle hafva fria händer. Men här finnes en annan artikel, som lika väl eller med ännu större skäl lämpar sig för en högre beskattning i fall af behof, och det är artikeln *bränvin och sprit*. Men om *Riksdagen*, innan frågan om den inhemska *bränvinstillverkningsafgiften* afgöres, på något sätt binder sig i afseende på tullsatserna å artiklar, som kunna hänföras till *bränvin och sprit*, har utskottet icke vidare den frihet, som jag anser utskottet böra hafva att i fall af behof föreslå *Riksdagen* förhöjning i tillverkningsafgiften för *bränvin*. Om denna afgift höjes med t. ex. 5 öre per liter, och det årliga tillverkningsbeloppet utgör 30 millioner liter, komme statsinkomsterna att derigenom ökas med 1½ million kronor, och höjes den såsom sista gången med 10 öre, blir ökningen icke mindre än 3 millioner. Som nu den föreslagna tullsatsen på *likör* står i ett bestämdt förhållande till tullarne å *bränvin och sprit* i allmänhet, och dessa tullar böra stå i ett visst förhållande till tillverkningsafgiften, hemställer jag, att nu förevarande artikel måtte till utskottet återremitteras, på det utskottet måtte hafva fria händer, då frågan förekommer om de egentliga finansiella tullsatserna. Jag vill dermed icke hafva sagt, att jag anser denna skatteförhöjning

nödvändig, men om så skulle vara, anser jag bränvin och sprit vara under nuvarande förhållanden mera lämpligt föremål för finansiell tullbeskattning än kaffe och tobak. *Tull å likör.*
(Forts.)

På denna grund anser jag punkten böra till utskottet återremitteras.

Friherre Barnekow: Hvad utskottet beträffar, har det redan tagit den af herr Lindahl antydda möjligheten under öfvervägande. Då fråga uppstod om att uppskjuta behandlingen af tullarne å kaffe och tobak, föreslogs äfven, att behandlingen af bränvin och sprit skulle uppskjutas, men utskottet fann icke skäl att göra det. Skulle kammaren nu önska en återremiss, får utskottet naturligtvis återupptaga frågan; men för min del får jag yrka bifall till utskottets vid denna punkten gjorda kemställan.

Herr Reuterswärd: Liksom den förste ärade talaren tager jag mig friheten att yrka återremiss, icke därför att jag vill förhöja ifrågavarande tull — jag skulle under andra förhållanden gerna antaga densamma — men vi veta icke i denna stund, huru statsverkets debet och kredit kommer att gestalta sig. Skulle det någon tid härefter, då beräkningarna kunnat göras mera korrekt, visa sig, att statsbrist vore att förvänta, är jag med den förste talaren ense derom, att icke så mycket artikelu likör som icke mer sprit och bränvin i allmänhet äro lämpligare föremål för hög beskattning än de för så många nödvändiga artiklarne kaffe och tobak. Jag tror att, i fall statsbrist skulle visa sig, det vore mycket mer välkommet för landet, om tull och tillverkningskatt på nämnda konsumtionsartiklar höjdes, än om man skulle lägga den erforderliga skatteökningen ensamt på den allmänna bevillingen. På dessa skäl anhåller jag om återremiss.

Herr Cavalli: Jag undrar, om det är skäl att återremittera denna punkt. Utskottet har, om jag icke missminner mig, förut höjt tullen på denna artikel från det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp af 1 krona 50 öre till 2 kronor. Tullen på likör torde dessutom icke vara af så stor betydelse, att den spelar någon roll för ett eventuellt fyllande af statskassans behof. En annan synpunkt, som icke är att förbigå, är traktaten med Frankrike. Denna tull är nu höjd; skulle den höjas ännu mer, vore detta måhända betänkligt. Jag anhåller således om bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde friherre *Klinckovström*.

Herr Reuterswärd: Jag uppträder i allmänhet mycket ogerna mot mina meningsfränder, och då nu tvenne af utskottets ledamöter undanbedt sig denna återremiss, så undrar jag vist icke derpå, med kännedom om allt det obehag och den möda, det kostat att få utskottets betänkande så godt som det nu i verkligheten föreligger, och jag förstår deras önskan att så fort som möjligt få slut på saken. Men jag hoppas, att utskottet icke skall hafva

Tull & likör.
(Forts.)

någon olägenhet häraf, då en återremiss måhända icke kommer att göra någon förändring i utskottets hemställan, så vida icke sådana förhållanden inträffa, hvarom nyss nämndes. Någon skada sker icke härigenom, men det är en försigtighetsåtgärd, som Första Kammaren bör iakttaga, och därför vågar jag fortfarande yrka återremiss.

Herr af Burén: Jag har i utskottet föreslagit, att i samband med bestämmelserna om kaffe och tobak frågan om tullen på sprit skulle ur sammanhanget med de öfriga artiklarna utbrytas och behandlas särskildt, men jag lyckades icke vinna majoritet för min åsigt. Då ett bifall till herr Lindahls yrkande skulle gifva oss fria händer att göra och låta såsom omständigheterna påkalla, ber jag få instämma i yrkandet om återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen, jemlikt derunder framställda yrkanden, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare derpå att punkten skulle visas åter till utskottet, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Reuterswärd* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 58 af sitt betänkande n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas punkten åter till utskottet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51;

Nej — 53.

*Tull
& maskiner.*

Punkten 59.

Herr Philipson: Då jag liksom denna kammares öfrige ledamöter i utskottet reserverat mig mot utskottets beslut rörande denna punkt, anhåller jag att till hvad i reservationen anförts få yttra några ord.

För hvar och en, som har någon kännedom om vårt land med dess rika tillgångar på malmer af allahanda slag, dess många och stora vattendrag, dess tillgångar på bränsle och dess på sista tiden uppförda stora etablissemang för tillverkning af jern, stål, koppar samt andra metaller, måste det ovilkorligen väcka förvåning, att af det behof af maskiner, redskap och verktyg, som inom landet förefinnes, och hvilket enligt hvad af den i denna del något ofullständiga statistiken kan ses uppgå till ett värde af mer än cirka 45 millioner kronor om året, icke mindre än en tredjedel, eller för 15 millioner kronor, från utlandet hit införes, under det samtidigt exporten uppgår till ett värde af endast 3 millioner kronor. Den, som icke satt sig in i våra förhållanden, skulle otvifvelaktigt förmoda, att vi här i landet sakna de tillgångar, vare sig af teknisk skicklighet, arbetskraft eller uppfinningsförmåga, som äro erforderliga för att med utlandet kunna täfla i tillverkning af dylika artiklar, och att vi sålunda här icke egde de förutsättningar, hvilka erfordras för att producera sådana af den goda beskaffenhet, som vid en dylik täflan är af största vikt. Man skulle ju förmoda detta, då man tror sig veta, att af det jern, det stål och de andra metaller, som årligen från landet utföres, stora kvantiteter åter hit *införes* i förädladt skick i form af maskiner, verktyg och redskap, och man måste sålunda fråga sig: är det verkligen affärsskicklighet, företagsamhet eller duglige arbetare, som vi för denna fabrikation sakna? Ett obetingadt nej kan härtill svaras. Redan finnas i landet mer än 200 mekaniska verkstäder och gjuterier, många anlagda med stora kostnader, skötta af dugliga och insigtsfulla män, och med en arbetsstyrka uppgående till cirka 15,000 personer, hvilka i allmänhet visa skicklighet i sitt yrke och hvilka, när de af brist på arbete här i landet gå till andra land och der söka och finna anställning, ofta lofordas för sin duglighet. I de särskilda delarne af landet finnas tekniska skolor, liksom i hufvudstaden en teknisk högskola, alla understödda af staten. Den lärdom och den bildning, som der erhållits och erhålles, har låtit flera derifrån utgående elevers namn ljuda med god klang bland namnen på nutidens uppfinnare och mekanici. En så stor import, som den af mig anförda, vore således obehöflig och skulle icke heller i så hög grad ega rum, derest man gäfvade denna näring, liksom öfriga näringar i vårt land, skydd genom åsättande af lämpliga tullsatser på dess alster; ett skydd, som enligt mitt förmenande är ytterst *väl behöfligt*. Det är oss alla bekant, mine herrar, att många af dessa mekaniska verkstäder och gjuterier arbeta under svårt betryck; icke blott den inhemska, utan fastmer den utländska konkurrensen, för att icke tala om andra omständigheter, hvilka förhindra de goda fabrikatens billiga tillverkning, bidrager härtill, och den öfverproduktion, som numera tyckes vorden permanent vid utlandets fabriker, föranleder dessa att för denna öfverproduktion söka afsättning i de länder, der tullfrihet för deras alster råder, äfven om icke någon direkt vinst genom denna afsättning för dem uppstår. En låg tullsats, sådan som den af Kongl. Maj:t föreslagna, skulle

*Tull
å maskiner.
(Forts.)*

Tull
å maskiner.
(Forts.)

icke i någon nämnvärd mån fördyra de goda och solida maskiner och redskap, som här i landet fabriceras, men den skulle genom minskad import öka våra verkstäders sysselsättning och måhända derigenom äfven göra deras fabrikat något billigare. Den skulle sätta dem i stånd att behålla och måhända äfven öka antalet af sina arbetare samt möjligen komma en hel del personer att frångå den osunda vanan att köpa billigt och dåligt. Visserligen skall man säga mig, att en hel del maskiner, i synnerhet sådana, som äro afsedda för textil- och pappersindustriernas behof, icke kunna inom landet tillverkas, och häri har man onekligen fullkomligt rätt. Men jag vågar dock häremot invända, att om kostnaden för dylika maskiner äfven skulle ökas med 10 procent å fakturavärdet, innan de blifvit uppsatta och monterade — hvarför kostnaden liksom kostnaden för transporterna är vida högre än mängden föreställer sig — så kunna dock dessa maskiner användas i många år, och antager man att de kunna användas 10 år, (eu af mig allt för kort antagen tid) så skulle den *ökade* årskostnaden ju endast blifva en obetydlighet. Men tullsatserna bestämmas ju icke blott för detta och nästkommande år, utan de borde åtminstone få ega bestånd under en längre tid, och likasom det för några år tillbaka otänkbara inträffat, nemligen att man här i landet kunnat tillverka lokomotiv, lokomobiler, symaskiner, stickmaskiner, extraktorer, separatorer m. m., m. m., som jag icke kan uppräknas, af yppersta beskaffenhet, så kunde det i en icke aflägsen framtid inträffa, att en del af de maskiner, som nu tillverkas i utlandet, äfven blefve föremål för våra verkstäders sysselsättning. Men härför behöfva de uppmuntran — denna uppmuntran att hålla sig uppe och vara i verksamhet, som ligger i ett lämpligt skydd — och detta skydd är så mycket mer berättigadt, som redan nu en hel del af för tillverkningen af maskiner, verktyg och redskap ertorferliga råmnen äro med tull belagda. I denna kammare har talet ofta rört sig om den högst sorgliga emigrationen och anledningarna dertill. Statistiken uppgifver visserligen antalet emigrerade arbetare, som tillhöra industrien och näringarna, men visar icke antalet af dem, som tillhöra de af mig nu ofta berörda etablissementen. Är jag likväl icke origtigt underrättad, har antalet af dessa på senare tider varit icke obetydligt. Jag behöfver helt säkert icke framhålla för eder, mine herrar, hvilka ofta hafven visat eder lifliga sträfvan att förskaffa våra arbetare arbetstillfällen och derigenom utkomst och bergning för sig och de sina, att det här, utöfver det högst berättigade och nödvändiga understödet för våra mekaniska verkstäder, äfven gäller tillvaron och välgången för ett antal af icke mindre än 15,000 arbetare med mångdubbelt flera munnar att mätta, för att jag förgäfvades skall våga hoppas på kammarens understöd, då jag, herr talman, vågar anhålla om afslag på utskottets och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Bennich: Jag har nästan gjort det till regel för mig att icke deltaga i diskussionen om tullfrågor vid innevarande riksdag, emedan jag funnit det vara ett lönlöst arbete i denna

kammare. Men det är omöjligt att fullfölja denna afsigt vid ett tillfälle, sådant som detta, och efter åhörandet af ett föredrag sådant som den siste talarens. Han erkände att våra mekaniska verkstäder hafva under senare tider utvecklats i högst betydlig mån, och att deras tillverkningar stiga i förträfflighet. Han erkände tillika, att det dock finnes vissa maskiner, såsom för textilindustrien och, jag tror han nämnde äfven, pappersmassefabrikationen, som icke äro föremål för tillverkning inom landet. Det är ingalunda obetydliga industrigrenar, hvarken textilindustrien eller pappersmassefabrikationen. Att dessa industrigrenars maskiner måste tagas utifrån, eftersom de icke tillverkas inom landet, förmenar han icke betyda så mycket. Endast 10 procent af värdet efter fakturan. Det är ju ingen affär. Naturligtvis icke. Han tillade, att dertill komme frakten, som är betydlig, ty det är skrymmande gods. Men då observerade han icke, att till det faktiska värdet skall läggas frakten för varan, hvilket tillsammans utgör grund för förtullningen. Således kommer den höga frakten att också läggas till det faktiska värdet och ingå i beräkningen af den procent af varuvärdet, som importören har att erlægga. Jag har äran upplysa, att textilindustrien på senare tider vunnit en ganska stark utveckling. Jag känner specielt en branch deraf, bomullsspinnrierna, för hvilka man allt som oftast nödgas införskrifva nya maskiner. De äldre kasseras, ty de äro icke tidsenliga och kunna icke producera så mycket, som andra fabriker med nya maskiner kunna åstadkomma. Följaktligen måste maskinerna, ehuru icke utslitna, ofta ersättas med nya och mera tidsenliga. Detta ökar naturligtvis betydligt kostnaden för textilindustrins maskiner. Jag tror, att förhållandet är detsamma beträffande pappersmassefabrikationen, men det känner jag icke närmare. Hvad som emellertid är faktiskt, det är, att våra maskinverkstäder hafva nått en utveckling och förmåga af tillverkning, så vacker, att de fullt ut kunna täflla med andra länder i afseende på de föremål, med hvilka våra maskinverkstäder sysselsätta sig. Det är endast så beskaffade maskiner, som i vårt land behövas för vissa industrier, ehuru icke i så hög grad att det lönar sig att börja med en dylik fabriks-tillverkning, som därför måste införskrifvas från utlandet. Men icke nog dermed, mine herrar, att våra maskinverkstäder utvecklats sig och det på ett högst förtjenstfullt sätt, under den långa tullfrihetsperioden; de tillverka icke blott för de inhemska fabrikerna, de tillverka äfven för de inhemska handtverkerierna, för alla olika brancher af näringsverksamhet. Derfor heter det också i tullbetänkandet »maskiner, redskap och verktyg eller delar deraf, ej specificerade». Vilja herrarne nu till förmån för dessa starkt utvecklade maskinverkstäder belägga icke allenast storindustrien med ganska dryga afgifter för dess maskiner, som måste tagas från utlandet, utan också beskatta handtverkarne och arbetarne med afgifter för deras verktyg och redskap? Menar man att beskattningen icke träffar dem? Jo, det träffar dem i första hand, och huru mycket de få igen, beror icke på hvad vi lagstifta. Jag kan icke se annat, än att det ligger någonting orimligt i yrkandet på

*Tull
å maskiner.
(Forts.)*

*Tull
å maskiner.
(Forts.)*

tullskydd för dessa maskinverkstäder, som redan visat sig utan tullskydd kunna bestå i konkurensen, och icke blott bestå, utan till och med i många fall utesluta främmande konkurens. Vi hafva exempel derpå, och jag ber att i det fallet få fästa uppmärksamheten på tillverkningen af symaskiner. Såsom herrarne veta, är det en temligen ny uppfinning. Till en början infördes symaskinerna från Amerika, och kunde icke göras här. Nu tillverkas symaskiner i Sverige till sådan fulländning och till så låga pris, att all konkurrens från utlandet mer och mer uteslutes. Det behöfs numera icke att taga symaskiner utifrån eller att gå öfver ån efter vatten. Det kan icke vara rätt att för så beskaffade verkstäder tillskapa ett tullskydd, hvaraf de icke äro i behof, men som å andra sidan kommer att mer eller mindre hårdt tynga på många industrier och näringar i landet. Jag kan icke tro, att det ligger sund politik, icke ens ur protektionistisk synpunkt, uti att fördyra redskapen för svenska näringar, och därför tillåter jag mig yrka bifall till utskottets förslag, ett förslag som icke är nytt, utan som har sin grund i en 30-årig lagstiftning, en lagstiftning, som medfört endast fördelar, icke olägenheter.

Herr Ekenman: Om det gälde att endast söka inverka på det beslut, som Första Kammaren i denna fråga kommer att fatta, skulle jag icke upptaga tiden med något anförande, men om man tänker på den gemensamma voteringen i anledning af Andra Kammarens redan fattade beslut och det beslut, denna kammare kommer att fatta, torde det icke anses som förspild möda, om man söker i någon mån ytterligare utreda föreliggande fråga. Då jag därför nu tillåtit mig taga till orda, ber jag, särskildt med fästadt afseende på den stora vikt och betydelse den föredragna punkten har, hvadan vid den, mer än vid de flesta i betänkanDET, tillåtet bör vara att tala om hithörande förhållanden i allmänhet, att det måtte medgifvas mig att åtminstone i förbigående få yttra några ord om en annan del af betänkanDET.

När vi genom traktaternas upphörande blifvit frigjorda från det inflytande, som genom dem var på vår handlingsfrihet, är det ju uppenbart, att det tillkommer representationen att handla med afseende på de nya förhållanden, som sålunda inträdt. Deri kan jag icke finna annat än hvad ren statskloket bjuder. Dervid hafva vi äfven att fästa oss vid lyxtullarne. Lyxtullarne äro enligt min uppfattning att i främsta rummet betrakta såsom finanstullar, och jag har för min del den uppfattningen, att de äro en lämplig beskattningsskälla, emedan de i synnerhet träffa de förmögna. Naturligtvis bör man sätta gränsen så, att kontrollen icke blir för besvärlig.

Jag tror dock, att flere än en af våra motståndare origtigt bedöma denna sak, då understundom i en lyxtull ingår ett, så att säga, protektivt moment. Men mig synes, att äfven från det hållet bör lyxtullen hufvudsakligen betraktas såsom en lämplig finanstull och ej afböjas därför, att den på samma gång kan vara skyddstull.

Efter denna lilla korta utflykt öfvergår jag till det område,

hvertill föreliggande fråga hör, nemligen de rena skyddstillarnes. Om de anmärkningar, som innefattas i utskottets betänkande och den siste ärade talarens anförande, tror jag, att man i allmänhet kan säga, att de flesta och tyngst vägande skälen bland dem äro sådana, som kunna anföras mot hvarje tullskyddad industrigren. Det är dessa skäl, som förekomma i motståndarnes stora arsenal och som af dem användas med mycken skicklighet. Jag skall emellertid icke gifva mig in på detta tvistiga område eller söka utreda fördelarna af det ena eller andra systemet. Enligt min uppfattning är det icke heller här behöfligt. Det är ett faktum, att sedan lång tid tillbaka vi hafva här i landet ett protektionistiskt system, äfvensom att på den tiden, då vinden blåste från annat håll, det aldrig varit ifrågasatt att *upphäfva* detta system. Hvad man åsyftade var att *modifiera* gällande bestämmelser. Har jag rätt i denna uppfattning, och det tror jag svårligen kan förnekas, följer deraf, att det spörsmål, som nu föreligger, är egentligen det, *då öfriga svenska industrier blifva tullskyddade, skall då denna industri lemnas utan tullskydd?* Går jag till tullkomiténs utlåtande, så har jag svårt att finna ett enda land med protektivt system, som icke tillgodosett maskinfabrikationen med tullskydd. Bör Sverige gå en annan väg? Enligt min uppfattning icke. Vi hafva utmärkta materialier, de yppersta i världen utan öfverdrift, just för denna industri. Hvad är naturligare och riktigare, än att vi försöka förädla dessa råvaror och i förädlad form göra oss dem till godo? Jag kan icke finna det riktigt, att under angifna förhållanden man skjuter undan denna stora viktiga industri och icke låter komma den till godo det skydd, som andra industrier erhållit. Häruti ligger, enligt min tanke, hufvudsaken, och har man den uppfattningen, kan man icke komma till något annat resultat än att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Jag vill till slut erinra derom, att man bör icke förbise, att vid denna industri äro sysselsatte en ofantligt stor skara arbetare. Detta bör äfven i sin mån inverka på frågans afgörande.

På grund af hvad jag anført, tillåter jag mig, herr talman, att på det varmaste förorda bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Fränckel: Innan jag tager mig friheten öfvergå till diskussionen om den föreliggande punkten, kan jag icke neka mig nöjet att till herr Bennich aflägga min tacksamhet, derför att han redan vid den förste talarens anförande ansåg, att han på grund af de motiv, som den förste talaren angaf för åsättande af den af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatsen, måste deremot göra en gensaga, ty, mine herrar, derigenom visade han öppet, hvarför denna punkt fått det intresse i den nu pågående debatten, som den verkligen synes hafva fått. Det är nemligen vid denna tull å maskiner och redskap — om hvilken tull från protektionistisk synpunkt det icke kan finnas något tvifvel — som frihandlarne ansett den största möjligheten finnas att skilja industriidkarne från jordbrukarne. Kunde man bland jordbrukarne på detta sätt göra många proselyter, då vore segern vunnen. Jag tror, att just af det skäl, som

*Tull
& maskiner.*
(Forts.)

den ärade talaren anförde, bäst skall finnas, att åtminstone inom denna kammare detta icke torde lyckas. Den ärade talaren har först och främst tagit sig anledning att motsätta sig tullen deraf, att den förste talaren framvisade hvilken utveckling de mekaniska verkstäderna inom landet redan vunnit, och drog han deraf den slutsatsen, att då detta varit möjligt, behöfdes icke tullen. Denna fråga har flera gånger behandlats, och det har påvisats, att denna utveckling icke varit naturligt. Denna utveckling har nemligen berott på, att maskinverkstäderna på grund af den stora utländska konkurrensen fört ett tynande lif, och, för att åstadkomma någon afkastning på det nedlagda kapitalet, hafva de måst försöka öka *antalet* af sina fabriker och nöja sig med en mindre vinst på hvar och en af dem. Jag tror, att vi hafva att emotse en rekyl på denna utveckling hos de mekaniska verkstäderna, om de icke få något stöd. Jag tror, att den utveckling, som de mekaniska verkstäderna vunnit, har berott på, att de ökat antalet af sina tillverkningar, men att nu afsättningen för dem allt mer och mer börjar utsina. Exporten har, såsom herrarne finna, minskats, och landets förmåga i detta fall att använda de maskiner, som tillverkas, blir mindre och mindre, i fall importen, såsom nu är fallet, stiger år efter år. Och det är ju helt naturligt, ty om man ser på våra mekaniska verkstäder, hvilka för våra förhållanden kunna anses ganska stora, kan det icke nekas, att de vid minsta jemförelse med motsvarande i andra länder äro små. Om nu dessa mekaniska verkstäder under tiden för sin utveckling genom det tålmod, den energi och den skicklighet, som de utvecklats, hafva kunnat nå en ståndpunkt, hvarigenom de i kvalitativt afseende kunna täfva med utlandet, frågas, om det icke vore skäl att med så litet tullskydd som här är föreslaget taga den under armarna. Jag tror för min del, att det vore mycket på sin plats, men oberoende häraf är det alldeles klart för hvar och en, att ett väl afpassadt tullskydd är af nöden för att i vårt lilla land hvilken industri som helst skall kunna komma upp och blomstra, och det är då så mycket naturligare, att en storindustri, som sysselsätter cirka 15,000 arbetare och hvars tillverkningssumma uppgår till $\frac{1}{7}$ af hela landets tillverkningar, i främsta rummet bör förse med skydd. Ser jag vidare, huru detta skydd förhåller sig till arbetarne sjelfva, så finnes det väl knappast någon industri, inom hvilken olika yrkesidkare af så olika slag vinna sin bergning, som i den, der det tillverkas maskiner och redskap.

Om jag nu går till den af den ärade talaren berörda sidan af saken, att man på detta sätt fördyrar maskiner och redskap för dem, som skola använda dem, så ligger det uti sakens natur, att så måste ske så länge, till dess konkurrensen inom landet tvingat ned priset, och det är ju det syfte vi sträfva efter: ett lämpligt afpassadt tullskydd för alla olika industrier, så att den ena industrien skall kunna tåla skyddet för den andra. Vidare har från frihandlarehåll påvisats, att skälet, hvarför icke tullskydd borde åta de mekaniska verkstäderna gifvas, vore det, att de icke kunna tillverka *alla* de maskiner och verktyg, som för de olika industri-

erna behöfvas. Jag hemställer till herrarne, om, trots den utveckling, som denna fabrikation vunnit, det finnes något enda land i verlden, som icke måste för vissa industrier importera speciella verktyg från andra länder. Tro herrarne icke att, om England kan få en bättre pappersmaskin från Frankrike, det tager den från Frankrike och tvärt om? Jo, det är alldeles gifvet.

Jemför jag tullsatsen i andra länder, hvilka finnas angifna å de tabeller, som åtfölja tullkomiténs betänkande, så finnes det knappt något land, med undantag af England, Norge och Nederländerna, som icke har tull på maskiner och redskap. Jag vill icke tala om den utveckling, som maskinindustrien numera vunnit i Nordamerika med en tullsats af 45 procent. Med ett ord sagdt, vilja protektionisterna ställa sig på rättvis grund, måste de medgifva, att med den föreslagna tullen, som vi nu för första gången hafva tillfälle att fritt uppgöra, utan att vara bundna af några traktater, är ett stort steg taget, och de skola då finna, att ingen tull kan vara mera rättvis än denna. De protektionister, som måste använda dessa redskap i sina näringar, veta mycket väl, att hvad de gjort för arbetarne och hvad de gjort för industrien i denna branch, kommer dem sjelfva till godo. Jag är öfvertygad, att så vidt icke de protektionistiska grundsätserna skola rubbas och partiets framgång gå om intet, måste denna tull beslutas, och jag yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts och reservanternas förslags.

Friherre Klinckowström: Efter den sakliga utredning, som af den näst föregående talaren blifvit gjord, har jag just icke så särdeles mycket att tillägga. Att jag med lif och själ gynnar det skydd, som det svenska arbetet kan hafva rätt att påfordra, det faller af sig sjelft. Man säger, och den förste talaren har äfven nu yttrat, att den mekaniska industrien kan mycket väl bestå utan något skydd. Jag vill i det afseendet endast göra honom uppmärksam derpå, att flera af våra mest betydande etablissement gått sin ruin till mötes, såsom de i Motala, Nyköping, Lindholmen och det stora Atlas strax bredvid Stockholm. Det måtte vara mer än tillräckligt bevis på, att det just icke är så väl bestäldt med förhållandena, i fall man icke skulle besluta att skydda alla dessa stora verkstäder. Gå vi till 1891 års tullkomiténs betänkande och den tablå, som der förekommer på sid. 130—131 rörande det skydd, som åtskilliga andra länder lemna åt de talrika artiklar, som förekomma inom denna jernindustri, visar det sig, att, med undantag af, såsom den siste talaren nämnde, England, Nederländerna och Norge, nästan alla länder åstadkommit mer eller mindre skydd för denna industri, och ofta större än hvad här är fråga om att åstadkomma för densamma. Jag vill blott påminna dem af herrarne, som äro gamla riksdagsmän, att i forna tider, under frihandelsregimen, så intogs allt hvad till jernvägskonstruktioner och rullande materiel behöfdes ifrån främmande länder, och det var knappast möjligt att få se ett svenskt jernvägslokomotiv. Jag, och många med mig, som äro protektionister, men icke kunde råda öfver tulltaxans förändringar, hade likväl det nöjet att kunna

*Tull
å maskiner.*
(Forts.)

utfästa det vilkor vid åtskilliga anslag för jernvägarne, att man skulle söka erhålla synnerligast lokomotiv, men äfven andra delar, som tillhöra jernvägsdriften, från våra inhemska verkstäder. Resultatet deraf finna vi nu med glädje. Hundratals lokomotiv äro tillverkade inom landet och annan jernvägsmateriel derjemte. Det skulle vara bedröfligt, om denna stora industri, som närer och uppehåller så ofantligt många arbetare med deras familjer, genom brist på det skydd, som den så väl behöfver gent emot utlandet, skulle alldeles förtvina och upphöra. Om vi deremot gifva den det skydd, som Kongl. Maj:t här begärt, skulle vi kunna utveckla denna industri i många riktningar och derigenom umbära importen från utlandet.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Stephens: Herr talman, mine herrar! Säsom redan af flere talare blifvit upplyst, lider intet tvifvel, att våra mekaniska verkstäder i de flesta fall arbeta under ogynsamma förhållanden med ringa eller ingen vinst. Undantag från denna regel gifvas dock. Således finnas verkstäder som, till följd af sitt fördelaktiga läge vid platser, der större förbrukning af maskiner eger rum och der reparationer å desamma sålunda förekomma, äro i tillfälle erhålla lönande arbete, oberoende af den i allmänhet rådande stora konkurrensen. Äfven finnas verkstäder, som intaga en undantagsställning till följd deraf, att de ega besittningsrätten till värdefulla patenträttigheter för tillverkning af mycket efterfrågade maskiner. Äfven finnes ett tredje slag, sådana nemligen, hvilkas föreståndare ega den stora förmågan att genom skicklighet och handelsduglighet kunna skaffa verkstadens produkter allmänt förtroende och således för verkstaden vinna en rikligare afsättning. Men, mine herrar, fränsedt dessa af mig nu omnämnda undantag, är den stora mängden af mekaniska verkstäder och gjuterier i den ställning, att de arbeta under mycket ogynsamma förhållanden. Anledningarna härtill äro flera. En är den, att vår inhemska marknad är alldeles för liten, för att det skall löna sig för våra verkstäder att, under konkurrensen med utlandets stora verkstäder med deras vidsträckta omsättningsområde, anskaffa de kostbara modeller, specialmaskiner och verktyg, som behöfvas för tillverkningen af en hel del dyrbara maskiner, för hvilka afsättningen inom landet kan vinnas endast för ett fåtal af hvarje slag. Som vårt land vidare icke eger några kolonier eller vidsträckta handelsförbindelser med utlandet i förening med regelbundna ångbåtslägenheter på aflägsna länder, kan någon större export för närvarande svårigen komma till stånd. Således äro vi hänvisade till vår egen marknad, och för att få behålla denna, är det nödvändigt att vi skaffa den mekaniska industrien något skydd. Andra anledningar finnas äfven, som orsaka att våra mekaniska verkstäder hafva svårt att med fördel kunna arbeta sig fram, bland dessa den omständigheten, att vid anläggning här i landet af stora industriella etablissemang nödgas man inrätta dessa efter utländska mönsterfabriker för att vara i stånd konkurrera med dessa. Följden häraf blir den, att nästan allt

*Tull
å maskiner.
(Forts.)*

som för en sådan anläggning behöfves i maskinväg tages från utlandet. Så har förhållandet varit vid anläggningen af de många stora sockerbruk, valsqvarnar, bryggerier, pappersmasse- och pappersfabriker, väfverier och andra textilfabriker, som under de senaste 15 åren här i landet uppförts. Då en så beskaffad anläggning skall komma till stånd, så, för att erhålla byggnader och anordningar tidsenliga samt maskiner och redskap af nyaste och bästa slag, går man vanligen så till väga, att man vänder sig till någon utländsk fackman eller agent, som anskaffar de kostnadsförslag och ritningar som behöfvas samt betingar sig rätt att från utlandet lemna allt för anläggningen behöfligt maskingods. Bland detta räknas en del specialmaskiner, som vi icke här i landet kunna tillverka af den nya konstruktion och godhet samt till det billiga pris, som de stora utländska maskinverkstäderna kunna lemna dem, men den öfvervägande största delen sådant maskingods, såsom ångmaskiner, vanligare arbetsmaskiner, axelledningar, remskifvor, lagerbocar och en hel massa byggnadsgjutods, kan erhållas här i landet lika bra, om icke bättre, än från utlandet samt till lika så billigt pris. Men, mine herrar, då det icke finnes tull på dessa artiklar, faller det sig lika billigt och bekvämare att, på sätt jag nyss nämnde, taga allt detta genom utländske agenter. På så sätt förlora våra mekaniska verkstäder de största, bästa och reelaste beställningar, som vårt land har att bjuda.

För att nu hindra, att så mycket maskinarbete, som skulle kunna lemna vårt folk en hel del lönande arbete, tages från främmande land samt för att söka bringa vår maskinindustri i bättre ställning än den för närvarande har, är det nödvändigt, att denna, den största industri vårt land eger, genom ett verksamt tullskydd sättes i stånd att konkurrera med utlandets i många afseenden bättre lottade maskinfabriker.

Man har talat om storleken af vår mekaniska industri. Våra mekaniska verkstäder, gjuterier, om vi dertill lägga metallfabriker, uppgå till omkring 220 stycken, sysselsätta 17,000 arbetare samt tillverka varor för öfver 40 millioner kronor årligen. Således använder denna industri $\frac{1}{6}$ af hela landets fabriksarbetare samt producerar varor till ett värde, motsvarande $\frac{1}{7}$ af hela Sveriges industriella tillverkning.

Utskottet har sagt, att bästa beviset på, att våra mekaniska verkstäder icke skulle behöfva något skydd, vore den omständigheten, att deras tillverkning under en följd af år så betydligt ökat sig. Men enligt min tanke bevisar detta alldeles icke, att verkstäderna erhållit någon nämnvärd behållning. De hafva för att skaffa sig vinst sökt genom en ökad produktion att nedbringa tillverkningskostnaden på sina tillverkningar så mycket som möjligt, då det är en känd sak, att en hel del administrations- och andra kostnader ställa sig lika höga, tillverkningen må vara stor eller liten. Till följd häraf har man, tvingad af konkurrensen, sökt producera billigt genom att producera mycket. Följden har blifvit en stor ökning i tillverkningsvärdet, men min fulla öfvertygelse är, att den behållna inkomsten är lika ringa nu som förut. För

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

att råda bot på dessa af mig antydda, för vår mekaniska industri så ogynnsamma förhållanden, ber jag att få yrka afslag på utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Almgren, Oscar: Såsom väfnadsfabrikant anser jag mig böra yttra några ord om den stora betydelse, som den ifrågasvarande tullen skulle hafva för våra fabriker och den menliga inverkan, den ovilkorligen kommer att medföra.

Det är förhållandet, att de maskiner, som användas för väfnadsindustrien, icke tillverkas inom landet, liksom att det knappast finnes någon industri, der så stor del af rörelsekapitalet är nedlagdt just i maskinerier som inom denna industri: måste man nu beräkna kapitalet 10 procent större än förut, följer naturligtvis deraf, att konkurrensförmågan blir försvagad. Detta är särskildt att taga hänsyn till med afseende å våra konkurrensförhållanden med Norge. Det pågår nemligen för närvarande en mycket skarp strid mellan väfnadsfabrikerna i Norge och Sverige, och ledsamt nog, mine herrar, ser det ut, som om Sverige dervid skulle komma att draga det kortaste strået. Af ylleväfnader importera vi från Norge för 6 millioner kronor, under det vår export till Norge, oaktadt vår gamla utvecklade ylleindustri icke uppgår till mer än 3 millioner. I afseende å bomullsindustrien ställer sig förhållandet något fördelaktigare; vi exportera till Norge för något öfver 3 millioner, men importera för något under 3 millioner. Det ligger i öppen dag, att i händelse tull på väfnadsmaskiner införes i Sverige, kommer den svenska väfnadsindustrien i en ännu ogynnsammare ställning, ty det är en sannolikhet för att Norge kommer att bevara sin tullfrihet i detta hänseende. Detta är ett förhållande, som jag skall be att få påpeka gent emot herr Ekenman, som menade, att det kunde vara rättvist, att en så stor grupp af industrien som den nu i frågavarande, de mekaniska verkstäderna, komme i åtnjutande af samma skydd, som redan kommit öfriga industrier till del. Men af det anförda exemplet finna herrarne, att det låter sig visserligen icke göra utan att mycket allvarliga rubbningar uppstå.

Det är äfven i ett annat afseende, som den ifrågasvarande tullen skulle komma att blifva af en högst menlig inverkan, och det är på textilfabrikationens framtida utveckling. En driftig fabrikant, som vill följa med sin tid, står redan nu mycket tveksam inför inköpen af de dyrbara maskiner, som den utländska uppfinningsförmågan är efter år frambringar i en oafbruten följd. Ökas nu denna tvekan derigenom, att till det redan förut höga priset måste läggas ytterligare 10 procent i tull, så afstår han tills vidare från inköpet af den dyrbara maskinen, och söker draga sig fram så godt han kan med den gammalmodiga han har, men ett stillestånd uppstår derigenom i utvecklingen, och stillestånd är detsamma som tillbakagång. Samma är förhållandet med en hel del andra industrier, sockerindustrien, pappersindustrien, ja till och med jordbruket. Det lär väl ingen kunna bestrida, att den stora utveckling, jordbruket på de senaste decennierna vunnit, till en god del kan tillskrivas det hastiga införandet af maskiner, men detta hastiga in-

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

förande skulle aldrig hafva egt rum, om icke maskinerna kunnat erhållas till så billigt pris. Dervid är äfven att märka, att sedan genom detta oförhindrade införande maskinerna vunnit en allmännare spridning och ett allmännare behof i detta hänseende börjat göra sig gällande, så uppstod också så småningom helt naturligt fabrikation inom landet utan något skydd. Ifrån att reparera maskiner, ifrån att tillverka reservdelar började man, sedan fabriksföreståndare och arbetare sålunda gjort sig förtrogna med maskinerna i deras minsta detaljer, öfvergå till tillverkning af sjelfva maskinerna; och detta gick helt lätt och naturligt. Utvecklingen derutinnan har äfven gått så framåt, att enklare jordbruksmaskiner numera tillverkas i fullt tillräckligt antal inom landet och till och med utgöra föremål för export. Men tendensen inom jordbruket är densamma som inom industrien; den går i den riktningen, att man använder allt större och mera komplicerade maskiner. Det är den store godsegaren, som här är banbrytare liksom fabrikanten på sitt håll; har han nu att vid inköpet af maskiner taga i betraktande ett fördyrande, stannar han i samma tvekan, som jag nyss nämnde beträffande fabrikanten.

Man har yttrat något om den stora betydelse frågan har äfven för våra handtverkerier, och jag skall be att få ytterligare betona den. Inom handtverkerierna har på de senare åren en glädjande rörelse gjort sig märkbar derutinnan, att de intelligentaste bland handtverkarne sökt skaffa sig de maskiner, som i utlandet så mycket användas som hjälpmaskiner inom handtverkeriet. Det fordras ofta många år af besparingar för en handtverkare, innan han kan skaffa sig en sådan maskin. Fördyrar man den nu för honom, så uppskjutes tidpunkten, då han kan anskaffa den. Äfven på det hållet visar sig sålunda ett hämmande och stillastående.

Hittills har man följt en stor och vacker princip, som tillämpats långt före franska traktatens tid, ja, ända sedan 1856—1858 årens riksdag, att maskiner och redskap för industriens och näringarnas behof skola vara tullfria, att den som arbetar med sina händer också skall hafva rätt att få sina verktyg så billigt som möjligt. Denna princip vill man nu frångå. Jag tveflar högeligen på att det kommer att lända till gagn för våra mekaniska verkstäder, men hvad jag är säker om, är, att det kommer att högst väsentligt hämma utvecklingen af såväl öfriga industrier som handtverkerierna. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wærn: Herr talman, mine herrar! En så vigtig fråga, som denna, kan jag icke undgå att något utförligare beröra, dervid särskildt fästade mig vid de argument, som blifvit anförda mot den af utskottet önskade tullfriheten.

Herr Philipson började med att nämna, att 10 procent icke skulle vara någon nämnvärd förhöjning. Mine herrar, sådana maskiner, som användas vid pappersindustrien och många andra industrier, kunna kosta flera hundra tusen kronor, och jag hemställer till hvar och en, om 25 å 30,000 kronor äro en småsak, då det är fråga om att anlägga en fabrik. Jag tror, att en sådan tull tvärt

*Tull
å maskiner
n. m.
(Forts.)*

om skulle blifva en mycket stark hämsko för utvecklingen, ett förhållande, som jag icke tror man kan afvisa med påståendet, att dessa 10 procent icke vore någon nämnvärd kostnad; tvärt om skulle de blifva en mycket tung och svår kostnad, som skulle betydligt fördröja utvecklingen.

Vidare nämnde samme talare, att då man införde en maskin, skedde detta icke för någon kortare tids bruk, utan det vore meningen att hafva den i många år; och fördelades nu denna tullsats på hvarje år, så blefve det i sjelfva verket mycket litet man betalade i tull. Herr Philipson har redan blifvit vederlagd af herr Bennich, som fäste uppmärksamheten på, att om man införde en maskin till en fabrik, så var icke förhållandet, att man sedan satt lugn och trygg och hade den, tills han var utsliten. Jag vet icke, hvilken herr Philipsons erfarenhet är i detta hänseende, men i all industri jag har reda på går något sådant icke an. Vare sig man vill eller icke, så blir man genom konkurrensen tvungen att införa nyheter och förbättringar; man måste skaffa sig nya maskiner, följa med utvecklingen, det är rent af omöjligt annat. Sålunda blir kostnaden oupphörligt ökad. Hvem har väl varit delegare i en fabrik och vet icke, att man icke kan utdela hela den vinst den gifver, och om vinsten är liten, så är det omöjligt att göra någon utdelning alls. Ofta har redan under det löpande året behof af nya maskiner eller maskindelar uppkommit, och säkert befinnas vid uppgörande af förslag för ett kommande år behof af kapitalafsättning för sådana. Den skall användas till än det ena än det andra, än behöfs det komplettering, än behöfs det nytt. Detta är en så logisk och af erfarenheten bekräftad sats, att det förvånar mig, att den ärade talaren syntes främmande för densamma.

Herr Ekenman ansåg, att inga andra skäl blifvit anförda eller kunnat anföras mot denna än mot hvarje annan tullsats. Jo, mine herrar, det visar sig deraf, att redan när man 1782, således för öfver 100 år sedan, och under en tid, då landets tullpolitik var starkt protektionistisk, skulle bestämma tullen på maskiner, redskap och verktyg, så inskränkte man sig till 5 och 3 procent. Och då 1858 tullfrihet infördes, var det icke frihandlarne, som dertill voro orsaken, utan det var något som helt enkelt tvang sig fram. Man hade redan långt förut varit tvungen att tillåta tullfri införsel af maskiner af nyare konstruktioner, för att icke industrien skulle stå stilla; nya uppfinningar gjordes, och med dem kommo nya maskiner. Och äfven i de fall, då det var tydligt, att inhemska maskiner icke kunde tillverkas för jemförligt pris mot hvad utlandet kunde göra, ej heller på så kort tid, måste tullfrihet eller nedsättning i tull medgifvas. Det befans då snart, att den i tulltaxan utsatta tullen sällan tillämpades och att stor osäkerhet rådde, om hvilka maskiner skulle erlägga tull eller vara tullfria, och det var detta, som 1858 tvang fram tullfrihet, och icke någon strid mellan protektionister och frihandlare. Vidare sade herr Ekenman, att tull borde åsättas, emedan man derigenom skulle skaffa arbete åt en sådan mängd arbetare. Mine herrar, maskinindustrien är af

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

den beskaffenhet, att den arbetar för samtliga andra industrier. Jag vill då fråga, om det kan anses befördra arbetet, att man hämmar dessa andra industrier i deras utveckling genom att försvåra möjligheten för dem att utveckla sig. Bevisar icke den framgång, som de mekaniska verkstäderna haft i vårt land, att det ingalunda varit brist på arbete för dem. Herr Philipson sökte vederlägga detta genom att påpeka den stora emigration af arbetare, som egt rum från de mekaniska verkstäderna. Ja, att sådan emigration förekommer, är visserligen ett faktum, men den har icke haft eller åtminstone sällan haft den orsak, som herr Philipson velat framhålla. Orsaken dertill har varit, att arbetarne genom bref från vänner eller väns vänner fått veta, att de i Amerika kunnat få högre löner; detta har i allmänhet varit anledningen, men icke någon brist på utvecklingen af de mekaniska verkstäderna. Det är något, som vi icke kunnat eller för framtiden kunna hjälpa.

Herr Fränckel har den vanan att alltid börja sina tal med insinuationer mot sina motståndare. Denna punkt skulle nu icke i sig sjelf vara af någon betydelse, utan blott af oppositionslusta gjorde frihandlarne den till en hufvudpunkt. Jag måste tillbakavisa insinuationen. För min del yttrar jag mig icke i någon sak utan att jag anser, att hvad jag säger är rätt. Herr Fränckel slutade för resten sjelf med att uppmana alla protektionister att fast sluta sig kring denna punkt, ty derpå skulle protektionisternas intressen i så hög grad bero. Detta är hans sätt att se hvad som är lämpligt, icke mitt. Jag anser, att hvar sak bör få tala för sig.

Man anför andra länders exempel, särskildt Nordamerikas Förenata stater. Det landet har 62 millioner invånare och därför en högst betydande inhemsk industri, men en jernförelsevis obetydlig utförsel af fabrikat. Denna är hos oss i förhållande till folkmängden mycket större, och vi måste därför göra ett afseende på konkurrensen med utlandet, som i Förenata staterna är obehöfligt.

Jag glömde att taga med mig ett papper, som styrker riktigheten af min uppgift i nämnda hänseende, men faktum är, att Sveriges export af industrialster är vida större än Nordamerikas, i förhållande till de båda ländernas folkmängder.

Jag skall icke uppehålla herrarne länge. Några ord måste jag dock säga om den deduktion, som herr Stephens gjorde, att man måste sätta tull på maskinerier, redskap och verktyg för att gynna de mekaniska verkstäderna, emedan det för dem var nödvändigt att utveckla sig på det sätt, att de nöjde sig med en mindre förtjänst på hvarje artikel och i stället ökade produktionen. Detta är en erfarenhet, som icke gäller de mekaniska verkstäderna ensamt, utan som gäller all industri. Konkurrensen är så stor, att vill man hafva någon förtjänst att lefva af, så måste man utvidga sin verksamhet, öka tillverkningen, men minska priset och således äfven förtjensten på hvarje tillverkad ton eller hektoliter eller stycke. Om så har varit i alla tider, vet jag icke, men att det är förhållandet i våra tider är säkert. Skulle man nu af denna orsak lägga tull på maskiner, redskap och verktyg för att på det sättet bringa de mekaniska verkstäderna en hjälp, så skulle man,

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

utom den skada man gjorde andra industrier genom att hämma deras för dem lika nödvändiga utveckling, äfven motarbete sitt eget syfte, ty de mekaniska verkstädernas utveckling är beroende af öfriga industriernas. Är det åter herr Stephens åsigt, att tullförhöjningen skulle afse att hjälpa de mekaniska verkstäderna genom att göra det möjligt för dem att minska sin produktion för att i stället förtjena så mycket mer på hvarje artikel? Detta skulle efter mitt förmenande vara en mycket osund utveckling, som synnerligen menligt skulle återverka på öfriga fabriker. Dessa äro icke fiender till maskinfabrikerna, och de senare hafva snarare ett intresse af att så mycket som möjligt befordra öfriga fabrikers utveckling. När dessa behöfva några maskiner, är det alldeles naturligt, att de, om de kunna få dem till samma pris, helst skola taga dem från de inhemska verkstäderna. Det är icke af lättsinne, såsom herr Stephens tycktes anse, man beställer och tager maskiner från utlandet. Om man får en maskin från en inhemska verkstad, så kan man med större säkerhet, på kortare tid och i allmänhet med mindre fraktkostnad få en maskindel, som gått sönder eller blifvit utsliten, ersatt med en ny. Det är således alltid en stor fördel att hafva inhemska maskiner. Men hvad man icke vill, är att, när man behöfver en maskin från utlandet, blifva ålagd betala 10 procent till staten. Det är en förlust man gör, som går till statskassan. Denna beskattning hafva reservanterna särskildt hänvisat på, då de säga att man genom tullen skulle tillföra statsverket en inkomst af betydighet, som särskildt torde vara förtjent af uppmärksamhet i en tid, då nya skatteköllors anlåtande ställes i utsigt. Ja, det kan ju tyckas, att en statsinkomst af 1,200,000 kronor icke är att försmå, och äfven att det vore en förmån, att den icke skulle drabba den stora allmänheten, utan blott de industriidkare, som behöfva utländska maskiner, men en så uppenbarligen orättvis klassbeskattning kan dock icke vara förtjent af gillande, och jag har därför med ledsnad sett detta motiv vara af reservanterna anfördt. Skall det, som befrämjar landets industri, särskildt skattläggas för att statsverket behöfver penningar? På det sättet måste landets förmåga att bära skatter snart aftaga.

Min åsigt är, att åsättande af tull på maskiner, redskap och verktyg icke skall blifva till verkligt eller varaktigt gagn för de mekaniska verkstäderna. I alla civiliserade länder ske ständigt nya uppfinningar, göras ständigt nya och ändamålsenligare maskiner, nya och bättre redskap. Och ju förr de uppfinningar, som göras i utlandet, blifva hos oss införda, desto bättre är det för våra mekaniska verkstäder. En sådan uppfinning var den mekaniska trämasseindustrien. Så länge den var föremål för patent, kunde de därför behöfliga maskinerna icke göras i Sverige, enär icke blott fabrikationen af dem här var okänd, utan ock därför, att den utländske patentinnehafvaren blott på det vilkor medgaf patenträtten, att maskinerna genom honom beställdes. Men sedan de utländska maskinerna blifvit införda, har industrien hastigt spridit sig och nu blifvit af den vigt för de mekaniska verkstäderna, att flera bland dem, exempelvis Forsviks mekaniska verk-

stad, väsentligen existerat på tillverkning af maskiner för denna industri.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

Herr Reuterswärd: Jag har sorgfälligt undvikit att kasta mig in på sjelfva stridsfrågan. Den siste talaren påstod, att denna fråga var så viktig, att han icke kunde underlåta att yttra sig i densamma. Han har dock icke försmått att taga till ordet i flera andra frågor, så att det är således icke blott denna fråga, som han lagt på sinnet.

Hvarför jag egentligen begärde ordet, var för att vända mig mot den ärade talaren här strax till höger. Han, likasom den siste talaren, yttrade, att våra protektionister söka fördyra produktionen genom att lägga tull på maskiner och redskap. Det må nu vara sant, att produktionen något fördyras för producenten, men hvad hafva vi icke gjort för att denna förlust skall kunna blifva uppvägd af de tullar, som äro åsatta de produkter, med hvilka just dessa industrier sysselsätta sig. Den ärade talaren har opponerat sig emot en förhöjning af denna tull, men jag tror, att om han för sin väfnadsindustri behöfver importera en eller annan maskin, skall han få ersättning för den förhöjda tullen blott genom det öfverskott, som han får på de tullar, som vi nu välvilligt, men emot hans vilja, lemna hans industri. Följaktligen har jag icke alls någon ömhet om dessa fabrikanter. Om de, för att skaffa sig en nödvändig och tidsenlig maskin, för denna få betala en liten tull, skola de blifva rikligt ersatta därför.

Men, mine herrar, hvarför jag egentligen begärde ordet, det var därför, att här är å bane, jag vågar säga, ett attentat mot det s. k. nya systemet. Fastän en och annan af de uppträdande säger det mera 'en passant', är det dock, mine herrar, en anlagd plan inom hela frihandelslägret att göra en attack på den hörnsten inom det nya systemet, som just innefattas i denna punkt. Lyckas de i detta afseende, kunna herrarne vara öfvertygade om, att de hafva åstadkommit en svår och obotlig remna i vårt skyddssystem. Det är därför jag tager mig friheten att uppmana alla vänner af systemet, äfven dem, som äro temligen ljumma för detsamma, men ändock anse att det icke bör kastas öfver bord, att stå såsom en man och rösta för den af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatsen å maskiner, redskap och verktyg.

Herr Larsson, Liss Olof: Jag har med uppmärksamhet åhört den diskussion, som i dag försiggått i denna fråga, för att höra, om några nya skäl skulle från frihandlarnes sida kunna förebibras. Men jag får säga, att de hvarken varit nya eller bättre än de, som förut varit förebragta. Emellertid hafva herrar frihandlare med en ihärdighet, som förtjenar allt beröm, framhållit sina satsar, såsom nu särskildt den näst siste talaren. De hafva nog icke mycken förhoppning att i denna kammare blifva de vinnande, men de söka att åtminstone om möjligt göra någon betydelsefull lucka i systemet, för att sedan säga till dem, som gått

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

miste om tullskydd: Se nu, huru ni blifva behandlade af det protektionistiska partiet! Och så hoppas de splittra dem, som vilja skydda landets egna näringar! Med uppmärksamhet har jag, som sagdt, åhört diskussionen i kammaren, och jag är icke litet förvånad öfver en del satser, som uttalats från frihandlarnes sida. Då det var fråga om siden, uppträdde man från den sidan och ville förbarma sig öfver bondqvinnorna på landet och de fattiga i städerna och arbetade för att de skulle få siden för billigt pris. Det skulle för deras skull vara så nödvändigt att icke åsätta hög tull på siden. I dag, då vi kommit till artikeln »kläder», ömmar man för de stackars arbetarne, som skola hafva kläder, och säger: huru kan man väl lägga tull på en sådan vara? Så har det gått hela vägen. Då man kom till läderfabrikationen, hette det, att det icke går an att fördyra skodonen för våra arbetare. Men dessa samma herrar fråga icke efter, om arbetarne kunna få något att köpa kläder eller skodon för. De säga på samma gång åt skraddaren, att det ej skall vara någon tull på läder eller skodon, ty det fås billigare från utlandet än här i Sverige, och åt skomakaren att det ej skall vara tull på kläder, ty sådana fås billigare utifrån, och så undan för undan, så att till sist blir det den utländske arbetaren, som får göra allt arbetet och taga hela arbetsförtjensten ifrån vårt lands arbetare. De vilja låta påskina, att de och endast de äro arbetarnes välgörare, och det är deras rätt de vilja försvara, när de främtaga dem all möjlighet att erhålla arbete, liksom om arbetaren skulle kunna lefva på sysslolöshet. Och så säga de till hvar och en: Nej, det skall icke vara någon tull på hvad ni tillverkar, ty de artiklar ni tillverkar kan ni köpa billigare från utlandet. Till slut blir det utländingen, som tillverkar alltsammans, och våra egna arbetare få endast gå och beskåda dessa kläder, läderstycken och skodon och andra förnödenheter, som utländingen tillverkat. Men icke blifva arbetarne nöjda eller betjenta med att blott få se på allt detta, om de icke hafva något att köpa för. Om våra inhemska varor också skulle vara något dyrare, torde det väl dock vara bättre, att arbetaren har något att köpa dem för, än att han bara får gå och se på varor, som han icke kan skaffa sig.

Under tullstriden år 1887 var jag i tillfälle att närvara på några af de möten, som då höllos. Der uppträdde agenter, utskickade af en känd förening här i hufvudstaden, och jag kommer mycket väl i håg, att på ett ställe uppträdde en skraddare och en hattmakare, som sades vara utskickade af denna förening. Dessa hade fått en promemoria hvar, som de inlärt och kunde läsa upp så ledigt som sitt fader vår, men då skraddaren läste upp sin promemoria, förekom der aldrig ett ord om tullen på kläder, men väl att det vore obilligt att ha tull på hattar. Då åter hattmakaren läste upp sitt anförande, var der uteslutet allt tal om tullen på hattar, men deremot var det himmelskriande, att kläder skulle draga tull. Åhörarne tyckte nog, att icke kan man väl begära, att man skall gifva skydd endast åt skraddare och hattmakare, ty alla arbetare kunna icke blifva skraddare eller hattmakare, utan det finnes äfven andra yrken, som behöfva statens skydd

lika väl som dessa handtverkerier. Då man kom till artikeln lokomotiv, sade man, att dessa göras både bättre och billigare i Sverige, men icke ens der ville frihandlarne vara med om att ålägga någon tull. De erkände sjelfva, att den gör icke någon skada, men det var väl för att få en lucka i systemet, som de ville utesluta denna fabrikation. I ett fall har jag kunnat förstå frihandlarne, då de velat borttaga tullen å artikeln krita. Det har varit frihandelsregimens ständiga lära, att man skall lefva på lån och förbruka utländska produkter. Det var länge som frihandlarne drefvo den satsen, att ju mer man lånade, ju rikare blef man, och att den ökade importen och förbrukningen af utlandets alster var ett bevis på landets välstånd, med ett ord, man uppmanade det svenska folket att »lefva på krita» och låna allt hvad det behöfver. Jag undrar därför icke på, om man yrkar en nedsättning i tullen å krita.

Vidare säger man om den nu föreliggande punkten, att om man sätter tull på maskiner, som införas från utlandet, försvårar man möjligheten för de större industrierna, äfvensom för handtverkerierna, att skaffa sig de maskiner, som de behöfva. Ja, man skulle kunna vara med derom, i fall denna tull i någon afsevärd mån höjde priset på dessa maskiner. Men jag tror, att konkurrensen är så stor, att det icke är någon fara för en prisförhöjning. Och om också en sådan förhöjning skulle ega rum, så blir det dock, genom de å olika varor åsatta tullsatser, tillfälle till större afsättning af de varor, som de producera med dessa maskiner. Frihandlarne säga, att vi skola få köpa maskiner för billigt pris, men de ställa så till, att allt hvad som skall produceras med dessa maskiner kommer att tagas från utlandet. Hvad gagnar det att få maskiner för billigt pris, om det icke finnes någon sysselsättning för dem. Men hvad gör det, å andra sidan, om dessa maskiner blifva något dyrare, om man i sammanhang dermed bereder ökade tillfällen för producenter att vinna afsättning för sina varor inom landet och hindrar de utländska varorna att öfverflyga dem, som af honom produceras.

Mig synes, som om hela denna strid emellan tullvänner och frihandlare bestode deri, att under det tullvännerna vilja söka bereda arbete åt svenska näringar och svenska arbetare, på det att desse skola kunna förtjena något och ha något att köpa för, så synas frihandlarne åter endast hafva det målet att få allting billigt, utan afseende på om man kan förtjena något eller icke. Deruti synes mig ligga hela skilnaden emellan de båda systemen. Jag har, för min del, alltid anslutit mig till den förra åsigten. Hufvudsaken är, att vi kunna få arbete för våra industrier och näringar och att man kan bereda afsättning inom landet af de produkter, som här tillverkas. Deraf följer välsignelse för landet i allmänhet och särskildt för arbetarne. Jag tror, i likhet med en föregående talare, att den dag skall komma, då man icke längre kan förvilla våra arbetare och drifva dem till att, såsom hittills, anse dem för sina fiender, hvilka vilja skaffa dem arbete.

Jag förenar mig med dem, som yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)

Herr Philipson: Jag har begärt ordet endast för att få svara på de anmärkningar, som af herrar Bennich och Wærn rigtades emot mitt förra anförande.

Herr Bennich har mycket riktigt sagt, att transportkostnaden bör läggas till fakturan, innan man beräknar tullen å varan, men herr Bennich har missförstått min mening så till vida, att, då ju icke alla fabriker ligga vid hamnar, der tullplatser finnas, utan maskinerna måste transporteras från dessa hamnar in i landet, denna transportkostnad icke blir obetydlig för dessa maskiner, och denna transportkostnad ingår dock icke i det belopp, hvarå tullen beräknas.

Jag har af båda dessa värde herrar, och jag är tacksam därför, fått en liten lärdom i hvad som tarvas för textilindustrien. Man lär så länge man lefver, heter det ju. Men jag tillstår upprigtigt, att om jag velat öka den erfarenhet, som jag i denna väg eger, hade jag väl icke sökt denna källa.

Herr Wærn anförde, att en maskin för pappersindustrien skulle uppgå till ett värde af flera hundra tusen kronor. Detta måste ovilkorligen bero på något misstag. Jag har del i en pappersfabrik, den största som finnes i Skandinavien, och der hafva vi nyligen infört den största pappersmaskin, som för närvarande finnes i landet. Jag tror, att kostnaden för densamma uppgick till 4,000 pund sterling, d. v. s. omkring 72,000 kronor. Denna pappersmaskin har nu varit i gång under några år, och vi hoppas att den skall kunna gå ännu i 12 à 15 år. Fördelar man då den kostnad, som genom en tullsats af 10 procent skulle uppstå på hvar och ett af dessa 12 à 15 år, blir den, såsom jag redan sagt, en obetydlighet. Man har äfven talat om väfnadsindustrien. Jag ber då att få upplysa, att en väfstol af det dyraste och bästa slaget ifrån Chemnitz kostar 1,500 à 2,000 kronor. Denna väfstol anses med fördel kunna begagnas under loppet af 10 till 15 år. Jag torde dessutom icke behöfva upplysa dem af herrarne, som känna till förhållandena, att hvad beträffar åtskilliga ångmaskiner, ångpannor, turbiner och dylikt, som hit införas, man, snart sagdt, icke kan tala om huru länge de begagnas, men det är en orimligt lång tid. Den ökade årskostnaden skulle således, som jag en gång förut anförde, icke blifva af någon betydelse.

I fråga om den af mig omnämnda emigrationen har herr Wærn anförde, att skälet härtill icke vore arbetsbrist, utan det, att vänner och väns vänner skrivit till dem, som emigrera, och bedt dem komma öfver. Jag befarar dock, att han der vid lag icke har alldeles rätt, utan att skälen allt äro flera. Det inträffar dock ty värr ännu, att åtskilliga arbetare afskedas från mekaniska verkstäder och gjuterier. Vi hafva, sorgligt nog, i dagarne ett färskt exempel derpå. Hvar skola dessa taga vägen? De öfriga verkstäderna äro glada, om de kunna gifva tillräckligt arbete åt det antal arbetare, som de för närvarande hafva, och de lära väl icke kunna sysselsätta dem.

Ur Göteborgs Handels- och Sjöfarts-tidning skall jag be att få uppläsa något, som måhända kan vara en liten illustration till

den verkliga ställningen vid våra mekaniska verkstäder och gju-
terier. I numret för förliden tisdag heter det:

»Vid Lindholmens mekaniska verkstad har under normala för-
hållanden en arbetsstyrka på omkring 1,000 man varit sysselsatt.
I veckorna före påsk voro ännu öfver 900 man i arbete derstädes.
Sedan dess har emellertid en stor del entledigats, och order lära
nu vara gifna af vederbörande egare att inom de närmaste dagarne
totalt nedlägga arbetet, allt efter som pågående reparationer blifva
färdiga.

Man kan med skäl fråga: hvad skall blifva af denna stora
skara arbetare, jemte deras hustrur och barn, som nu nästan på
en gång ställas utan uppehälle? Sjelfva motse de den ovissa fram-
tiden med stor oro, och saken bör vara föremål för bekymmer af
samhället i dess helhet.»

Här har, gent emot hvad af de protektionistiske talarne blifvit
anfördt, mest framhållits maskiner. Men herrarne hafva alldeles
förglömt, att importen af verktyg och andra alster äfven är ganska
betydande. Det är sålunda icke endast maskiner, som innefattas
i denna grupp och som egentligen äro de som gå till ett värde af
15 millioner, utan det är äfven spadar, grepar, skyfflar, yxor och
många flera artiklar, som deri ingå.

Herrarne hafva här velat ömma för dem, »som arbeta med sina
händer», att de skola få sina verktyg så billigt som möjligt, men
herrarne hafva icke tänkt på dessa, som, i brist på sysselsättning,
icke kunna behålla sin arbetsförtjenst. För dem tycks känslan
vara ganska ljum.

Jag ber att fortfarande få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag
och afslag på utskottets hemställan.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Casparsson: Det påskyndade riksdags- och utskotts-
arbetet har förhindrat mig att, med den noggrannhet jag hade önskat,
sätta mig in i alla punkter af detta digra betänkande. Hvad den
ifrågavarande punkten beträffar, har jag dock sett mig om så mycket,
att jag känner den ofantliga import, som ifrån utlandet eger rum
på detta område, och det stora fält, som här skulle yppa sig för
det inhemska arbetet. Då protektionismens uppgift är att skydda
och befrämja det inhemska arbetet, tvekar jag icke att ansluta mig
till hvad Kongl. Maj:t här föreslagit.

Här har talats om den skada, som den ifrågavarande tullen
skulle medföra för väfnadsindustrien, och det har framhållits olägen-
heter, som skulle möta för en export på Norge. Ja, derom vill
jag icke tvista. Men då man ser den stora import af väfnads-
industriens alster, som ifrån utlandet eger rum till Sverige, kan
man med säkerhet påstå, att der skulle inom landet yppa sig en
riklig ersättning för en möjligen uppkommande förlust i exporten
af dessa varor på Norge, i händelse vår väfnadsindustri får ett
ökadt skydd.

En ärad ledamot har talat om att denna tull skulle hafva en

*Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)*

Tull
å maskiner
m. m.
(Forts.)

menlig inverkan på jordbruket. Jag har varit jordbrukare i nära 40 år och jag tror mig något känna till såväl jordbruket som jordbrukarne. Jag har använt både utländska och inhemska maskiner för mitt jordbruk, men jag föredrager obetingadt de inhemska; och hvad beträffar förhållandet med jordbrukarne, åtminstone inom det län jag närmast representerar, vågar jag påstå, att flertalet af dem icke skall hafva den minsta betänklighet emot att betala den förhöjning af 10 procent på maskiner, som nu ifrågasättes, fullt öfvertygade om, att den uppstående *inhemska konkurrensen* snart skall utjemna denna förhöjning. All uppfostran, vare sig för individen eller för industrien, kostar penningar, det kan icke hjälpas. Men om denna uppfostran är sund och riktig, betalar den sig.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med hvad derunder yrkats propositioner, först på bifall till utskottets i föreliggande punkt gjorda hemställan och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag, hvilken senare proposition förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 60 och 61.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 62.

Mom. a).

Tull
å tack- och
barlastjern
m. m.

Herr Stephens: Ifrån äldsta tider har tackjernstillverkningen varit en naturlig näring i vårt land. Vi ega riklig tillgång på jernmalm såväl i våra berg som sjöar och ingen brist på skog tjenlig till kolning. Dertill kommer, att största delen för denna handtering nödiga arbeten, såsom kolning, malmens brytning och upphemtning, jemte transporterandet af de dels skrymmande, dels tunga varor, som densamma fordrar, med största fördel kunna ske på en årstid, då jordbruksnäringen ligger nere och många fattiga mindre bönder och torpare på landet sakna tillfälle till arbete och förtjenst. Följaktligen är denna handtering för vårt land med sina långa vintrar samt stora tillgång på råämnen af största betydelse. Den har fordom spridd välmåga och välsignelse med sig på många orter, der numera den fattiga befolkningen har svårt att draga sig fram af brist på lönande vinterarbete. På 1860-talet importerades tackjern årligen i medeltal till omkring 50,000 decitons. Denna import har undan för undan stigit så, att den numera uppgår till ett betydligt belopp, ja, öfver 311,000 decitons om året. Samtidigt härmed ligger en stor del af vår jernmalm obegagnad samt den vid bergshandtering vane arbetaren allt mer och mer försvinner. Utskottet säger, att våra träkol äro alldeles för dyra för att det skulle löna sig för oss att använda dem till tillverkning af gjuttackjern. Men vi ega jernmalmer, som egna sig

särskildt till frambringandet af gjuttackjern, men äro för fosforhaltiga för att kunna användas till det fosforfria exporttackjernet. En del af dessa malmer ligger i de södra delarne af landet långt från bergslagen och de rena jernmalmena. I närheten af dessa malmer finnes tillgång på skogar, passande för kolning, och det lönar sig ej att föra dessa kol till aflägsset liggande jernverk, som tillverka stål, smidesjern och exporttackjern. Följden häraf blir den, att våra naturliga produkter få ligga obegagnade, därför att det är billigare att importera det engelska stenkolstäckjernet.

På så sätt handla icke andra nationer. De söka använda sina råämnen samt skaffa sina arbetare förtjenst och sina jernvägar transporttillfällen genom åsättning af skyddstullar på utländska produkter.

Således har Tyskland en tackjernstull af 88 öre, Österrike 1,42, Frankrike 1,44, Spanien 1,80, Amerika 2,48 samt Ryssland 4,30, allt per 100 kilogram.

Dessa länder ega tillgång på mineraliskt bränsle, passande att smälta malmen, hvilket vårt land saknar. Men detta oaktadt finna vi det med vår fördel förenligt att importera öfver 31,000,000 kilogram tackjern om året, samtidigt med att våra fattiga arbetare under den strängaste årstiden få lida brist på arbete och bröd. Utskottet säger, att vi icke kunna tillverka dögligt gjutjern, att vårt tackjern icke är tillräckligt kiselhaltigt eller tillräckligt lättflytande. Men, mine herrar, så är icke förhållandet. Ur den småländska sjömalmen erhålles det yppersta gjuttackjern, som i smält tillstånd flyter som vatten, och hvaraf man i blandning med bättre malmsjern tillverkar det yppersta gjutgods, långt öfverträffande det, som det engelska jernet kan åstadkomma.

Bästa beviset på vårt svenska tackjerns värde är, att i närvarande stund betalas det småländska tackjernet med 7 kr. per 100 kilogram, medan det engelska blott gäller 4,25, men naturligtvis är, till följd af det högre priset, afsättningen högst ringa. För att således kunna uppmuntra en industri, som för vårt land är naturlig och förr har spelat en roll men numera håller på att dö, om icke något snart göres, yrkar jag, att den tull som Kongl. Maj:t föreslagit, oaktadt den är alldeles för låg för att lemna det behöfliga skyddet, bör antagas därför, att den är ett steg i rätt riktning och vi kunna hoppas på att längre fram få den ökad.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag på utskottets hemställan.

Herr Lundström: Såsom hufvudsakligt skäl för sitt afstyrkande utlåtande af Kongl. Maj:ts förslag har utskottet åberopat den reservation, som finnes bifogad tullkomiténs betänkande i denna punkt.

Denna reservation torde nog kunna anses väga ganska tungt, helst om man betraktar det namn, som står under densamma.

Jag vågar dock deremot göra några erinringar.

Reservanten anmärker först och främst, att en tillverkning af ett så kiselhaltigt tackjern, som det engelska gjutjernet är och bör

*Tull
å tack- och
barlastjern
m. m.
(Forts.)*

*Tull
å tack- och
barlastjern
m. m.
(Forts.)*

vara, icke skulle kunna ega rum i Sverige under andra vilkor, än att dervid användes de nya varmapparaterna, hvilka äro så dyrbara och hvilka finnas blott på två ställen i vårt land, och att således, om en tillverkning af sådant tackjern skulle kunna hos oss ävågabringas, det blott skulle kunna ske vid dessa två verk. Häremot får jag erinra, att dessa varmapparater uppförts icke uteslutande för tillverkning af gjuttackjern, utan för helt andra ändamål, nemligen för den stora tillverkning af bessemertackjern, som vid dessa verk eger rum. Då vi hafva flera andra stora bessemerverk, är det icke någon omöjlighet, att äfven dessa kunna uppföra sådana apparater och sedan drifva gjuttackjernstillverkning såsom en binäring. Vidare säges, att den tull, som nu ifrågasättes, skulle vara allt för låg samt att priset på det engelska gjutjernet i Sverige står mycket under det svenska på vissa orter, t. ex. i Stockholm. Det kan ju vara möjligt, att så är förhållandet i åtskilliga kuststäder, men jag är öfvertygad om att på många ställen inom landet förhåller det sig helt annorlunda, då man betänker, att detta jern skall fraktas från kusten långt in i landet och kostnaden för denna frakt skall läggas till det ursprungliga priset. Åtminstone vet jag, att för några sådana mekaniska verkstäder in i landet man försökt att vid närbelägna masugnar tillverka gjuttackjern, och att detta jern blifvit icke mycket dyrare än det engelska som dit införts. Vidare säges: »att använda ett så rent och dyrbart bränsle som träkol för tillverkning af gjuttackjern är för öfrigt ett slöseri». Man borde, enligt hans förmenande, använda detta bränsle för tillverkning af sådana ädlare produkter, som betalas bättre och som nödvändigt fordra ett renare bränsle än cokes. Detta är fullkomligt riktigt, om dessa produkter verkligen kunna med fördel afsättas, men under sådana förhållanden, som ofta ega rum, att sådana fabriker icke kunna afsättas till lönande pris, förefaller det mig, som vore det bättre att kunna tillverka åtminstone det tackjern, som för våra egna behof erfordras. Vidare upptages frågan om anläggning af cokesmasugnar, och anmärkes, att en enda sådan ugn skulle kunna tillverka hela vårt behof af gjutjern, om den anlades åt det hållet. Ja, det erkänner jag också, om en sådan anläggning tillräckligt stor, men detta är ju ej så alldeles nödvändigt, och för öfrigt föreställer jag mig, att en sådan masugn icke behöfver uteslutande drifvas för tillverkning af gjuttackjern, utan att der äfven andra produkter kunna tillverkas

Slutligen säges, och det är det väsentligaste, att en tackjernstull skulle åstadkomma en märkbar prisstegring å allt gröfre gjutgods. En så liten tull, som nu är föreslagen, tror jag dock icke skulle hafva någon märkbar inverkan. Om den föranledde, att man i stället för det engelska tackjernet komme att använda betydligt mera svenskt, så vill jag erinra, att det svenska är betydligt starkare och har derigenom ett gifvet företräde framför det engelska samt att gjutgodset till följd häraf i allmänhet bör kunna göras uti mindre dimensioner och således väga mindre, än om det fabriceras af svagare tackjern.

Ett annat skäl, som äfven anförts, är, att det engelska gjut-

jernet för oss skulle vara alldeles outhärligt, emedan det är så kiselhaltigt, att det icke blir hårdt vid omsmältning, och så fosforhaltigt, att det flyter mera qvickt och vid gjutning mera fullständigt fyller formarne. Att det engelska jernet eger dessa egenskaper är nog riktigt, men jag tror, att vi skulle kunna tillverka ett gjuttackjern, som åtminstone för de flesta behof kunde fullkomligt ersätta det engelska. Jag vill i detta afseende erinra, att vi hafva de bästa råmateriel dertill i mellersta Sverige, nemligen vid Grängesberget, af hvars malmer många skulle vara särdeles lämpliga för detta ändamål. Vi hafva dessutom, såsom en föregående talare redan erinrat, sjö- och myrsmalm i många trakter af vårt land. Det var en tid, då dessa malmer gäfvos upphof åt en för den tidens förhållanden icke obetydlig industri, hvilken dock småningom nedgått och nu nästan upphört. Enligt Kongl. kommerskollegii berättelser om bergshandteringen, upptogs under åren 1858—1862 årligen icke mindre än 12,643 tons sjö- och myrsmalm, sedermera upphörligen mindre, och år 1890 endast 812 tons. Det jern, som tillverkas af dessa malmer, har allmänt erkänts vara ett utmärkt gjuttackjern och i allmänhet starkare än det engelska. Häraf torde framgå, att vi utan tvifvel kunna tillverka ett godt gjuttackjern, som åtminstone till stor del kan ersätta det engelska. Under sådana förhållanden och då således en gjuttackjernstillverkning kan åstadkommas i Sverige, hvarigenom det engelska jernet skulle till stor del blifva obehöfvt, då 1888 års Riksdag förut beslutat en tull af 80 öre på sådant tackjern, ehuru den då på andra skäl icke kunde sanktioneras, och då kammaren nyss beslutat tull på maskiner och redskap, så är det icke mer än billigt, att denna lilla tull också pålägges tackjernet, och att äfven denna vår industri derigenom får någon hjälp.

På grund häraf vågar jag anhålla om afslag å utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wærn: Klockan går starkt på 5 och vi kunna alla vara trötta, hvarför jag ej vill förlänga diskussionen, blott yttra några få ord. Jag vill blott påpeka, att här är fråga om råämnen, som höra till en betydlig industri och äro högst behöfliga för den samma. Då synes det mig, som man icke borde fästa afseende vid hvad en talare nyss sade, att det finnes ställen i Sverige, der frakten skulle göra det engelska jernet lika dyrt som det svenska, då så ofantligt många industriidkare i andra delar af vårt land hafva det engelska billigare än det svenska. Hvad talaren yttrade om möjligheten att framdeles få ned priset och den utländska införseln ersatt med jern af sjö- och myrsmalm, är väl en förhoppning, och det vore mycket kärt om så kunde ske, men för min del kan jag icke anse, att man för denna möjlighets skull bör fördyra ett så nödvändigt råämne och under tiden sätta alla de industriidkare, som använda det, i mindre gynnsamma förhållanden. En stor del industriidkare, hvilka använda detta jern, producera deraf artiklar, hvilka täfva med utlandets och måste täfva med utlandets, då de eljest icke finge någon afsättning. Det är omöjligt för den svenske

*Tull
å tack- och
barlastjern
m. m.
(Forts.)*

*Tull
å tack- och
barlastjern
m. m.
(Forts.)*

fabrikanten att betala tull på det utländska råämnet och sedan exportera sina varor. Han skulle komma i ett mycket ogynnsamt konkurrensförhållande. Jag anser den industri, som behöfver ifrågasvarande råämne, vara så betydande, att den icke för framtida förhoppningars och möjligheters skull bör särskildt beskattas.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Spånberg: Jag kunde inskränka mig till att på grund af de skäl, som anförts af utskottet samt af reservanterna i tullkomitén, yrka bifall till utskottets förslag. Men då den näst siste talaren yttrade, att man genom att använda svenskt gjutjern skulle kunna göra gjutgods tunnare och derigenom vinna besparing, och då samma yttrande äfven förekommer i tullkomiténs betänkande, och således borde vara öfvertygande, så ville jag endast anmärka, att det i verkligheten förhåller sig alldeles tvärt om hvad handelsgjutgods beträffar.

Såsom varande en af de större konsumenterna i Sverige af engelskt gjutackjern, torde jag känna till sanna förhållandet. Det svenska tackjernet är så trögflytande, att det handelsgjutgods, som deraf tillverkas, måste göras tjockare, hvilket naturligtvis gör det tyngre och dyrare och således svårare att sälja.

Enligt min uppfattning är denna tull en ren finanstull, som skadar den svenska industrien, och dertill vill jag icke bidra med min röst.

Jag yrkar därför bifall till utskottets afstyrkande förslag.

Herr Reuterswärd: Jag hade verkligen tänkt yttra mig rörande den reservation, som af den mycket framstående reservanten blifvit bifogad tullkomiténs betänkande, men den har redan blifvit bemött af en ärad talare, som förstår den saken vida bättre än jag. Sedt från vetenskaplig synpunkt, är han rätte mannen här att yttra sig om saken, och jag har intet att tillägga. Alldeles visst är, att den nämnde reservanten, herr Styffe, betraktat hela saken uteslutande ur vetenskaplig synpunkt. Men några tackjernsaffärer torde han icke hafva gjort, ty då skulle han finna, att hans ord vore mycket välgrundade, om nemligen alla våra bergslager låge utefter kusterna. Men då så icke är förhållandet, utan de tvärt om äro belägna i våra obebyggda eller åtminstone minst bebyggda orter, der nästan hvarje hemman är indeladt i s. k. hyttebruk, under det att jordbruket i dessa trakter endast undantagsvis kan komma till någon större utveckling, enär de fruktbara jordlapparna ligga inpressade eller infätade mellan bergen, så ställer sig saken helt annorlunda.

Det är för bergsmannen den enda produkt, som man kan säga att han tillverkar och hvaraf han året om skall lefva. Att taga bort tullen på tackjernet för honom är ungefär detsamma som att säga, att mjölnaren skall hafva tull på mjöl, men bonden, som producerar den råa spanmälen, får icke förmånen af någon tull, därför att spanmälen är en råvara, som det heter på det Wærnska språket,

*Tull
å tack- och
barlastjern
m. m.
(Forts.)*

men det är icke mjölet. Herr Wærn säger, att tackjernet är en råvara. Det må så vara. Men stångjernet är då också en råvara till manufakturjernet, ja, det är råvaror hela vägen fram ända tills vi komma till synålar och stålpennor.

Detta material, jernet nemligen, lämpar sig för de allra minutösaste tillverkningar på industriens område; skall nu därför icke det nationella arbete, som nedlägges på en förädlade process af denna vara, få njuta rättvisa, därför att fabrikanter finnas, hvilka förädla den i högre grad och vilja hafva sin råvara så billig som möjligt, men icke försmå den tull, som lägges på deras förädlade fabrikat. Jag har vid en föregående riksdag, jag tror det var 1888, sökt bevisa, att tackjernet icke kan betraktas såsom råvara i dess ursprungliga bemärkelse, och när man tager i betraktande hvad vi protektionister eftersträfvä.

Det är ju att skydda det svenska arbetet, det må nu nedläggas på råvara eller halffabrikat eller $\frac{3}{4}$ -fabrikat, eller hvad herrar frihandlares konstspråk behagar kalla det, ty konstiga uttryck begagna de, likasom då det gäller talet om finanstullar. Finanstullar äro alla tullar, som lemna inkomster till statskassan. Enligt herr Spånbergs och andras åsigt skulle det vara en olycka för den svenska jernhandteringen, att det svenska jernet är för godt att använda, och att man därför bör importera det sämre. I sanning en skön tanke! Men jag kan upplysa den ärade talaren om, att i fall han lagt ner mycket penningar på att fabricera gjutjern och det har misslyckats för honom, så har under den tid af 13 år, då jag hade den äran vara direktör i Motala bolag, der användts till alla dess utomordentligt grannlaga maskiner icke ett enda skålpund engelskt jern, utan svensk myrmalmsjern, blandadt med bergslagsjern, och det gaf denna verkstad dess anseende öfver hela världen — ty det finnes ingen verldsdel, till hvilken icke detta bolag, när det hade sin bästa tid, lemnade sina produkter — och det var derpå den lefde och utvecklade sig, på samma gång som den svenske tillverkaren af gjuttackjern fann sig väl af att hafva denna verkstad som kund.

Här hemma blef konkurrensen, snart sagdt, omöjlig inom maskin-industrien, ty i vårt land skall ju allting vara utländskt; »billig und schlecht», det är frihandlarnes valspråk.

Jag hörde någon begära ordet, sannolikt för att vederlägga mig, men jag skall kunna bevisa, att det är fullkomlig sanning, likasom jag kan säga, att redan under det man väntade på att tackjernstullen år 1888 skulle af Kongl. Maj:t fastställas, fråga varit om att bilda bolag i och för tillverkning hufvudsakligast af gjutjern, hvartill vi ega våra utmärkta sjö- och myrmalmer, samt stora malmfält med särdeles passande malmer för gjutjernstillverkning.

Emellertid får jag säga eder, mine herrar, att om I tagen bort eller nedsätten tullen på tackjern, så rycken I bort den andra hörnstenen i systemet, och därför är det som jag nu beder eder, mine meningsfränder, att enhälligt rösta bifall äfven till denna punkt.

Tull å tack-
och barlast-
jern m. m.
(Forts.)

Herr Unger: Jag vill ej tvista med de lärde, huruvida tackjern är råvara eller icke. Det beror väl på, för hvilket afseende man gör sin definition. Jag menar dock att ur *den* synpunkten är det icke råvara, att derpå är nedlagdt arbete — mycket och hårdt arbete — och då arbete bör skyddas, synes jemväl tackjern böra falla under den kategori, der skydd bör lemnas. Det införes 25,000 tons gjuttackjern om året till vårt land, till vårt jernbärande land, och det är obestriddt, att detta tackjern kunde tillverkas i Sverige, t. ex. vid Grängesberg, hvars malm lämpar sig fullkomligt för detta ändamål. Kunde man genom att skydda denna industri framkalla en tillverkning i Sverige af dessa 25,000 tons gjuttackjern, vore det väl ändå en minskad import till ungefärligt värde, $1\frac{1}{2}$ million kronor. Men, säger man, det skulle ej inverka å afsättningen eller priset på tackjernstillverkningen i öfrigt. Ja, man kan visserligen ej så noga beräkna, huru mycket det kunde verka. Men om vi, i stället för att importera 5—6 procent af årliga tackjernstillverkningen, som utgör omkring 450,000 tons, sjelfva tillverkade landets behof af gjuttackjern, verkade det väl ändock något på tackjernspriset inom landet, eftersom mindre tillgång och större efterfrågan ju alltid måste enligt all erfarenhet och all mensklig beräkning verka till prishöjning. För öfrigt har ingen klagat öfver denna tull. Ingen enda egare af gjuteri eller mekanisk verkstad har beklagat sig deröfver, utan sedan dessa fått sitt tullskydd, unna de gerna tackjernstillverkarne sitt.

Tackjernstillverkningen har inga stora målsmän, i synnerhet icke inom denna kammare, men, på sätt herr Reutersvärd erinrat, utgör den dock existensmedlet för en stor del af vår befolkning, och jag kan icke se något skäl, då icke ens de, som närmast beröras deraf, klaga öfver den föreslagna tackjernstullen, att undanhålla tackjernstillverkarne det skydd, på hvilket de, tåligt fördragande andra tullar, af hvilka de ingen nytta haft, i afbidan på traktaternas upphäfvande länge väntat.

Jag tillstyrker alltså, herr talman, bifall till reservanternas förslag.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Stephens: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke för att med några ord bemöta en talare. Herr Spånberg har upplyst, att han är den näst störste importören af tackjern och att han icke kan drifva sin rörelse utan det engelska tackjernet. Det är väl egentligen derför, att han icke kan drifva sin rörelse med den vinst han beräknar, om han icke köper det billigaste jern han kan få. En föregående talare har upplyst, att för 40 eller 50 år sedan upptogs öfver 12,000 tons myrmalm i de småländska sjöarna. Det var på en tid, då vi använde mycket litet gjutjern, i jemförelse med vårt nuvarande behof. Den nämnda kvantiteten malm representerar mellan 4,000 å 5,000 tons gjutjern, och då vi veta att det småländska jernet är så lättflutet, att det låter blanda sig med $\frac{2}{3}$ bergmalmsjern för att få ett lämpligt jern till gjutgods — om ock

de deraf tillverkade spisarne kanske icke blifva fullt så dåliga och tunna som de, hvilka nu för tiden tillverkas — så kan jag af denna anledning icke finna, hvarför vi numera icke skulle kunna liksom förr tillverka tillräckligt inhemskt lättflutet tackjern för att dermed kunna åstadkomma hela vårt behof af gjuttackjern.

*Tull å tack-
och barlast-
jern m. m.
(Forts.)*

Herr Spånberg: Jag begärde ordet därför, att herr Reuterswärd tycktes vilja öfvertyga kammaren om, att denna tull skulle vara till någon fördel för den nuvarande jernindustrien i Sverige. Han tycktes drifva saken derhän, att det engelska gjuttackjernet konkurrerar med tackjernstillverkningen i vårt land. Så är dock ej förhållandet. Den ringa del gjutjern, som tillverkas vid våra svenska hyttor, användes nästan uteslutande till artiklar, som i och för bruksdriften behöfvas på platsen, och att t. ex. vid Grängesberget eller andra hyttor inuti landet, der lämplig malm finnes, försöka framställa gjuttackjern i större kvantiteter och till billigt pris skulle icke låta sig göra till följd af den dyra frakten på cokes från England.

Vid Domnarfvet har man på senare tiden lyckats tillverka ett någorlunda godt gjuttackjern, men nästan alla de gjuterier, som tillverka handelsgjutgods, äro belägna i södra Sverige, hvarför den höga frakten omöjliggör dess användande. Frakten från Domnarfvet uppgår till öfver en tredjedel af värdet af det engelska gjuttackjernet.

Den föreslagna tullen skulle icke i minsta grad inverka till fördel för vår jernhandtering; det blir i hvarje fall billigare att använda engelskt gjuttackjern, och när detta på samma gång är för ändamålet bättre, är det gifvet att någon konsumtion för detta ändamål af det svenska gjutjernet icke kan ega rum. Endast i det fall, att nya masugnar anläggas vid kusterna af södra Sverige, der coksen kan erhållas till billigare pris, skulle det svenska gjuttackjernet möjligen kunna konkurrera med det engelska. Detta lönar sig å andra sidan icke, ty den kvantitet gjuttackjern, som från England hit importeras, är i sjelfva verket förhållandesvis obetydlig. *Ett enda verk* af nyare konstruktion skulle icke hafva fullt arbete med att uteslutande fabricera samma kvantitet gjuttackjern.

Herr Ericsson: Då herrarne med så stort tålmod hafva hört på en tillverkare af gjutjern, hvilken häruti misslyckats, torde herrarne egna åtminstone några få ögonblick åt en, som med framgång idkat dylik tillverkning. Jag vill icke ingå på eller upprepa hvad här är sagdt, troligen bättre, om också med lägre röst, än jag kan åstadkomma, men jag måste yttra några ord i afseende på den siste talarens första yttrande. Han nämnde, att han måste hafva engelskt jern, ty han behöfde till sina spisar och annat handelsgjutgods begagna sådant jern för att få dem så lätta och tunna som möjligt. Ja, då är det heller icke svårt att inse, af hvilken beskaffenhet och styrka de kunna vara, ty då det engelska gjutjernet är mera kol- och kiselhaltigt än svenskt, så förbrännes det också fortare än vårt svenska. Dessutom måste handelsgjutgodset

*Tull å tack-
och barlast-
jern m. m.
(Forts.)*

göras så lätt, billigt och dåligt som möjligt, ty det säljes företrädesvis genom mellanhand af jernhandlare, och dessa betinga sig, som vi veta, en mycket stor rabatt, ända från 30 till 45 procent, hvilken rabatt våra gjuteriegare med största beredvillighet bevilja desse, under det att, om andra personer vända sig direkt till gjuteriegaren för att köpa en spis, få de icke ett enda öres rabatt. Just för denna höga rabatts skull och icke för att åstadkomma något durabelt behöfva gjuterierna det engelska jernet.

Men gå till herrarne Bolinder och fråga, om de ej begagna svenskt jern. Jo, mine herrar, de använda ganska stora partier deraf. Under 50 års tid hafva min far och jag nästan årligen till dem levererat svenskt gjutjern till icke obetydliga belopp. Visserligen användes äfven vid deras gjuteri uteslutande engelskt jern till vissa behof, och detta för konkurrensens skull, men vid alla artiklar, som erfordra styrka, blandas detta med inhemskt jern. Också åtnjuta de Bolinderska spisarne ett välförtjent renommé.

Om man nu finge en tull — jag säger icke, att den här föreslagna är tillräcklig, den betyder ingenting, säger herr Spänberg — vore det dock ett första steg att gifva våra gjuttackjernstillverkare någon ersättning för de tullar, hvilka de erlägga till alla andra industriidkare. Det är blott det första steget som kostar, och det första steget kommer nog att efterföljas, om skyddstullsystemet genom denna och många andra tullar vinner stabilitet, så att man törs våga en tillverkning i större skala af svenskt gjuttackjern. Dertill behöfvas icke några engelska cokesmasugnar, ty de äro nu för tiden så stora, att några få af dem uppväga hela den svenska tackjernstillverkningen. Man kan med fördel dertill använda våra små masugnar, blott man har tillgång på prisbilliga och lämpliga malmer, såsom t. ex. Strässas kiselhaltiga och Grängesbergs fosforhaltiga, som blandas med hvarandra och smältas med uppoffrandet af litet mera kol än till vanligt smidestackjern, och det blir då ett jern, hvaraf man kan gjuta både spisar och annat handelsgjutgods. Det är blott den der egennytan att vilja förtjena några fattiga öre mera på den litet vägande och bräckliga spisen, som gör, att man icke vill använda det dyra svenska jernet.

Hvad blifver följden, om vi bestämma en tull till måttligt belopp? Jag antager t. ex. att man blott blandar $\frac{1}{10}$ engelskt jern till det svenska, och då har jag hört af en i gjutningserfaren man, att han mycket väl skulle kunna reda sig, och följden skulle blifva, att i stället för spisar, som man nu tidt och ofta måste byta om och snart nog får kasta på sophögen, man finge spisar, som skulle räcka många år längre än de nu vanliga, och vi tackjernstillverkare i bergslagen, som snart nog icke torde med någon fördel kunna afsätta vårt jern, vi behöfde blott få afsättning för det tackjern, som våra gjuterier behöfva, sedan importen af engelskt jern blifvit inskränkt till det allra nödvändigaste.

Jag vet icke, om jag törs fortsätta längre, och det är kanske nog för den, som jag nu hör begära ordet. Liksom en föregående talare sagt, att efter klockan vore så mycket, ville han icke vara mångordig, så vill äfven jag inskränka mig till hvad jag vid före-

gående tillfällen yttrat, nemligen att man bör lemna bergslagen och deras tullvänner tillfälle att också lefva. Jag beder således eder, mine herrar, att tillmötesgå deras välberättigade önskingar genom att afslå utskottets föreliggande förslag och godkänna Kongl. Maj:ts.

*Tull å tack-
och barlast-
jern m. m.
(Forts.)*

Herr Spånberg: Den siste talaren yttrade, att han icke hört några gjuteriegare protestera mot denna tull. Tvärt om hafva alla gjuteriegare protesterat deremot, och då Riksdagen för ett par år sedan beslöt tull å tackjern, så hade två af bevillningsutskottets ledamöter, nemligen herrar Tham i Första samt Sandwall i Andra Kammaren, båda gjuteriegare och dessutom protektionister, reserverat sig deremot.

Det har äfven sagts, att Bolinder nästan uteslutande använde svenskt jern. Detta är dock ej förhållandet. Till maskingods använder Bolinder svenskt jern med tillsats af engelskt, men till handelsgjutgoods uteslutande det senare.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes, jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare på antagande af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Som tiden var långt framskriden, uppsköts, på hemställan af herr talmannen, den fortsatta behandlingen af förevarande betänkande till nästa sammanträde.

Herr talmannen tillkännagaf, att efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren omröstningar jemlikt 65 § riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden onsdagen den 11 i denna månad öfver de voteringspropositioner för sådana omröstningar, som dessförinnan blifvit af båda kamrarne godkända.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:r 42, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dispositionen af Ottenby kungsladugård med underlydande.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 72, i anledning af Andra Kamrarnes återremiss af mom. b) och d) under punkten 20:o af utskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel; och

bevillningsutskottets betänkande n:o 11, i anledning af väckt motion om nedsättning i portot för lokalbrefkort.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får härmed hemställa, att på föredragningslistan till nästa sammanträde måtte uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, derefter bevillningsutskottets betänkande n:o 9, angående tullbevillningen, till fortsatt handläggning, vidare statsutskottets memorial och utlåtanden n:o 7 a samt n:is 62—71 i nummerföljd, sedermera konstitutionsutskottets utlåtande n:o 15 och derefter öfriga bordlagda ärenden i den ordning, hvori de förekomma å dagens föredragningslista.

På gjord proposition bifölls denna hemställan.

Kammaren åtskildes kl. 4.50 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
